کاڼي دل

پیالې ښې خوند نه کوي

اظهار الله اظهار

Ketabton.com

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surrounding is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. .... His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-
Sher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000

Izhar Ullah Izhar
Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاڼې دَ ګل په لاس کښې خوند نۀ کوي

اظهارالله اظهار

سنډيکيټ آف رائټرز (رجسټرډ) پېښور (پاکستان)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کاڼي د ګل په لاس کښې خوندونه کوي
شاعر : اظهار الله اظهار
ټائټل : محمد فهیم انصاري
ترتیب : محمد ایاز غزل ، شکیل احمد نایاب
اهتمام : پروفیسر شوکت الله حسن ، محمد داؤد کمال
پروف ریډنګ : نوشاد حکیم ، پروفیسر سید ایوب شاه
دوهم اشاعت : ۱۵، اګست ۲۰۰۰ء
پریس : انصاري پرنټنګ پریس محله جنګي پېښور
کتابت : ارشاد خان پښتو اکېډيمي پېښور
قیمت : سل روپۍ (۱۰۰)

رابطه

اظهار الله اظهار لیکچرار اردو څانګه اسلامیه کالج
پېښور یونیورسټي
فون : ۲۴۰۳۰۵

انتساب

د هاغې دروند پلار په نامه چې وائي
" د محبت زخمونه لا ښکاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي "[له]

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وائي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچیه
رب دې وران کړه زما هر څه ته ئې

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رب ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صیب پروفیسر انعام الله جان قیس صاحب شعر دے چې د هغوي په شعري مجموعه "ژوندون که بېلتون" کښې چاپ دے۔
اظهار

هائیکو
تېروتنې او نیوکې

د هایکو ساخت او هیئت څه دے. کومو معروضي حالاتو او نفسیاتي عواملو زیږولې ده. څه تاریخ، ثقافتي او سماجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنګه او له کومه راغلې ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوے. ځکه چې اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حوالې سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخې ته راوړلي دي چې دوباره ذکر به یې لوستونکي د تکرار د بې خوندۍ او د نظر د ستوماني سره مخ کړي. ګني نو دې سلسله کښې زما مضمون چې زما د هایکو رومبۍ مجموعه "راته غوږونو کښې بنګړي شرنګوي" کښې چاپ شوے دے. باید چې او لوستلے شي. او بیا په تېره تېره د بناغلي محمد ایاز غزل صیب تفصیلي مقاله چې د هغوي د هایکو په مجموعه" د بناڅتونو د صحرا وریځې "کښې موجوده ده

په دې حقله کښې کشالې هوارولې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هایکو په تیکنیک څه تحقیقي مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسرې شان جاج اخستل دي. چې د ټپې په مرسته او د هایکو په غندنه کښې مخې ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کښې زه د هایکو څه فني او تیکنیکي اړخونه هم په ګوته کړم. ولې حیثیت به یې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضو نه زیات هیڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کیږي چې ګني زما دا لیک په هایکو باندې منضبط او مبسوط تحقیقي لیک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هایکو په مخالفت کښې کوم لیکونه زما له نظره راتېر شوي دي هغو کښې سنجیده او غیر سنجیده هر دوه قسمه ذهني رویو برخه اخستې ده. دې لړ کښې چې غیر اصولي او د هایکو د صنف سره په حسد، عصبیت او بې علمۍ باندې مبني بې ځایه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه د خپل بحث نه ځکه اوباسم چې داسې ذهني رویې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف ځنډه ده بلکې د نا اهلۍ د پېټو په څخه کښې د ټپې په اوږو د ټوپک ایښودلو ناداني ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

البته د ټپې او هایکو د تقابل په نتیجه کښې چې کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښنې مخې ته راغلي دي. باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې حباړه يې واخستلې شي. خو له هر څه نه وړاندې زه د ښاغليو ناقدينو ته فقط دومره ګذارش کول غواړم چې د کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل مضمون "هايکو د پښتو ادب کمپيوټر" کښې ورکړي دي هغه دې لازمي اولولي او د تصفيه شوو اختلافاتو دې په بيا بيا يې ځايه ګردان نه کوي ځکه چې نو اُو دې ښاغلي چې زه په خپلو انتقادي معروضاتو کښې په کوم کوم مقام تيندک شوے يا په کومو کومو ځايونو کښې تېر وتلے يم. زلمے نقاد ښاغلے ازاد اشنغرے صيب په دې باب کښې ليکي.

"راته غوږونو کښې ښکړي شړنګوي، نوم هم ښايسته او د ټاپټل کټ اپ هم ښايسته .... د اکثرو ملګرو نه چې ماکومې تبصرې پړې ولوستې يا واورېدې د هغې په باب به زه څه ووايم، خو دا به ووايم چې که د اظهار د کتاب سر مقاله په غور ولوستے شي نو په دې کښې د دغو ښاغليو معترضينو د قانع کولو دپاره مواد شته."[٤]

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کښې دا حقيقت څرګند کړے وو چې:

"د ټپې شاعر ورک وي او د هايکو شاعر ژوندے او معلوم وي."[٥]

لهذا ګنړو ناقدينو د دې خبرې په ترڅ کښې سنجيده او طنزيه

ردّ عمل ښکاره کړو. د مثال په توګه نمونې دا دي:

"جہاں تک اس بات کا تعلق ہے کہ ٹپہ شاعر کو مارتا ہے اور اسکو گمنامی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو ٹپے کی وسیع القلبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔"[٣]

دوېمه حواله:

"موږ خلق خو په نوم مړه يو او د ټپې د خالق نوم چا ته نه وي معلوم نو د چا کار څه دے چې په ټپه خپل وخت خرابوي. ځنې خلق خو تر دې پورې وائي چې ټپه شاعر ورکوي او هائيکو يې ژوندے کوي، مطلب دا چې د ژبې او ادب غم چا سره نشته صرف او صرف د خپل ځان غم په مخه کړې دے."[٤]

د حيرانتيا خبره دا ده چې ګران تنقيد کوونکو ښاغليو اخر څنګه دا فرض کړه چې کښې اظهار الله اظهار په فاې ژوند کښې د ټپې د اهميت نه انکار کوي. د خبرې مطلب صرف او صرف دومره وُ چې هايکو په تخليقي سطح د فرد د انفراديت نفي نه کوي او خود نمائي چې د تخليق کار فطرت دے ورته هايکو کښې د تسکين موندلو زياتې موقعې په لاس ورځي ګني نو دغه معترضين دې پخپل ګريوان کښې سر ورته کړي او اُوړې وائي که چرې د پښتو ژبې يو شاعر اديب پخپله نامه نظم نثر، غزل، هايکو، افسانه، ناول، خاکه، ټکل وغيره ليکي نو

Scanned by CamScanner

هغه به کښې د پښتو د ادب پنګه او د پښتنو د اجتماعي ژوند سرمایه نه شي تسلیمولې بلکې پښتانه به ئې په دې سبب رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي ځکه نو دا دې خپلو خپلو علاقو او وطنونو ته واپس کړے شي که هر څومره پکښې هم د پښتنو د تاریخ، ثقافت، تهذیب، رسمونو او د مذهبي، سماجي او نفسیاتي رویو انګازې ولې نه را پورته کېږي. خدائے دې نه کړي که چرې داسې اوشي نو د پښتو ادب په لمن کښې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم څوا خوږے پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولۍ دې د ادب د دې رنګا رنګ اصنافو د سپړلو نه سپوره پاتې شي. اوس هر کله چې تخلیقي انفرادیت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کښې برخه اخلي او د قامي ترقۍ په هلو ځلو کښې هم خپل ځانته حیثیت برقرار ساتي. نو بیا په دې کښې د اعتراض څه ګنجائش دے ددې باوجود چې په معلوم کېدلو یا نه ورکېدلو او د خپل ځان غم په څه اخستو کښې د زمکې او اسمان فرق دے. لوستونکي دې اوس په خپله انصاف اوکړي چې د پښتو ژبې او ادب د ترقۍ غوښتونکي مباغلي معترفین دي که اظهار الله اظهار.

راقم الحروف لیکلي وو

"ټپې صرف علاقائي یا پښتو ادب متاثره کړے دے هایکو په آفاقي تناظر کښې د دنیا د هرې ژبې، ادب او طبقې سترګې ځان ته را اړولې دي."[٥]

ددې خبرې په ترڅ کښې مباغلے اسیر منګل لیکي:

"ٹپے نے صرف علاقائی یا پشتو ادب کو متاثر کیا ہے جبکہ ہائیکو کی عالمی پذیرائی ہوئی ہے۔ میرے خیال میں ٹپے کی جو عالمی پذیرائی ہوئی ہے وہ ایشیاء کے کسی اور صنف کو نصیب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین نے زیادہ تحقیق ٹپے پر کی ہے اور اس صنف پر جامع کتابیں لکھ کر عالمی ادب سے اس صنف کو روشناس کیا ہے۔"[٦]

د ترجمې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره دا ده چې د کوم اعتراض جواب مباغلي اسیر منګل کوي. هغه زما په مضمون کښې یو ځائے هم موجود نه دے او نه ما دا دعویٰ کړې ده چې ټپې ته په عالمي سطح توجه نه ده شوې. مقصد مې دا وُو چې هایکو د دنیا په هره ژبه کښې رواج موندلے دے او هره ژبه کښې لیکلے کېږي او ټپه د بین المللي پېژندګلو باوجود صرف په پښتو، پنجابۍ یا هندکو کښې لیکلے شوې ده. او هغه هم د بنیادي ساختیاتي تبدیلو سره. اوس که زما دې خبرې سره مباغلے اسیر منګل اتفاق نه لري نو بیا دې ماته په انګرېزۍ، اطالوي، فرانسیسۍ جرمني، روسۍ، چینۍ، فارسي، اردو او د دنیا نورو لویو او وړو ژبو کښې لیکلي شوي یو څو ټپې او ښائي ولې ددې

برعکس هایکو د دنیا په هره ژبه کښې لیکلے شوې ده او لیکلے کیږي. چې کوم مثالونه ئې شته. زما په خیال ښاغلے اسیر منګل زما مضمون ته په پوره تناظر کښې د کتلو هیڅ ضرورت نۀ دے محسوس کړے او د خپلو خوښو هغه عبارتونه ئې راوستلي دي چې د هغوئ ټاکلي شوي مقصد ته پرې تقویت رسیدۀ.

بیا ئې ښاغلي مشتاق مجروح په خپل مضمون اُلٹی اینټ کو هایکو کښې په راقم الحروف د خپل خاص تنقید یې جبر کلي کړي دي. لیکي:

"نن اُلٹی اینټ کو میټ تړي هوم کښې زیږیدلي ځنې هایکو د فحاشۍ اعلیٰ ترین نمونې دي بلکې دا به په ډېر شوق سره ولیکلے شي چې اُلٹی اینټ کو میټ تړي هوم کښې زیږیدلي ځنو هایکو ته بیلو پرنټ ویل مناسب دي."

وړاندې لیکي:

"په شاعده کښې راغلې ده چې پښتو شاعرۍ کښې تر اوسه د فلمي شاعرانو نه علاوه بل چا هغه فحش ګوئي نۀ ده کړې. واحد دا نو وارد صنف دے چې ځنې لیکوالانو د فحش ګوئۍ دپاره خاص کړے دے."

زۀ دا ویل نۀ غواړم چې ښاغلے مشتاق مجروح دې په خپله اعلیٰ و ارفع ادبي لهجې باندې لږ غور اوکړي. بهر کیف په ادب کښې فحش ګوئي واقعي چې د ښندلو دړ اقدام دے دغه

رنګ د ادب د ښېرن نظریې ته زیان ورسي. زۀ هم د داسې رجحان مذمت کوم خو زما په خیال چې ښاغلي مشتاق مجروح ځانګړه ته د فحش ګوئۍ نسبت کړے دے او بیا ئې د ثبوت په طور کومې نمونې وړاندې کړي دي په هغې کښې د ښکاره تېروتنو ښکار شوے دے. زما مقصد هرګز د یو غلط رجحان وکالت کول نۀ دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول هم یو لوئې خیانت ښکاري.

درحقیقت فحش ګوئي یا فحش کاري د معاشرې د اخلاقیاتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوئې جرم دے. چې د هوس ناکۍ، شهوت پرستۍ او عصمت فروشۍ ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او ټګ لارې خطا کوي او په سرې سترګې تورې توروي. بېشکه د داسې رجحان خلاف نۀ صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کښې تورو ویشتل زیات مناسب دي البته که دغې عناصرو په مرسته په یوه نۀ یوه پیرایه کښې د ژوند ورځې جوړې اوښودلے شي. یا د معاشرې بربنډو او لغړو ځونه پکښې په داسې هنر اوښندلے شي چې پکښې د لذت پرستۍ نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصویر راښکاره کیږي نو دا به فحش لټون نۀ بلکې د اصلاحي ادب په زمره کښې راځي. ځکه چې د یو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فیصله کوي. اوس که یو نفس پرست "بهشتي زیور" ته

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

کوک شاستر وائي نو په دې کښې به قصور د چا وي لهٰذا دوه څیزونه په دې سلسله کښې ډېر اهم دي یو موضوع او بل موضوع ته اپروچ - اوس که یو ښه خیال ته غلط اپروچ اوشي نو ښه خیال به په دې سبب ناځغندے کېږي چې کښې ناروا اپروچ ورته اوکړے شو بلکې د غلطو اندازو سر غوڅول به عین انصاف وي.

ښاغلي مشتاق مجروح چې د راقم الحروف په کومو هایکو باندې د فحش ګویۍ تهمت لګولے دے د نمونې په ډول ترې یو دوه هایکو وړاندې کېږي.

وادۀ کښې پام کوه ناوخته نۀ کړې
چې استعمال کښې ئې اوبه نۀ راځي
نو د کوهي تولې چینې اوچې شي

زۀ نۀ پوهېږم چې آخر کوم داخلي انتشار ښاغلے دې لچ بحثۍ ته را اوپاروله چې نقل کړے شوي هایکو کښې فحاشي ده - چې نه ئې لفظیاتو کښې د هوسناکۍ څۀ ترغیب شته او نۀ ئې معنٰی د شهوانیت چغلي خوري البته څرګنده پکښې د خاتم الانبیاء صلی اللہ علیہ وسلم د وېنا دا مفهوم دے چې بچے دې بالغ شي نو وادۀ ورله اوکړه - ځکه چې زما په خیال ورستو ترې ګڼې پېچیدګۍ هم پیدا کېدے شي.

بله هایکو :-

کړینې له سره راوړه نادانۍ ګسنې
ګړک چې د کومې چرګې نۀ ماتېږي
ورله په پوزه کښې ښېله ورکوي

چې پکښې د جرم او سزا قانوني اړخ په تمثیلي انداز کښې وړاندې شوے دے او دا حکمت پکښې بیان شوے دے چې په ښځو پورې نۀ دې ستول پکار کښې نو مازغۀ ئې خرابېدے شي. خو ښاغلي مشتاق ته پکښې ښکاره فحاشي ښکاري اوس دې دوستوڼکي څنګه اووائي چې فحاشي زما په هایکو کښې ده که د ښاغلي معترض په ذهن کښې.

بحر تقدیر که زما په هایکو کښې د جاپاني حیاتو د ادراک او اظهار سره سره د فحاشۍ عناصر په لاشعوري توګه هم راغلي وي نو استغفراللہ خدائے ته دې دې توبه وي. بلکې زۀ د دا رنګ هایکو د Disone کولو اعلان کوم.

البته د ښاغلي مشتاق مجروح صیب دا دعوٰی بېخي بې ځایه ده. چې کښې په پښتو کښې د فلمي شاعرانو نه علاوه بل چا فحاشي نۀ ده خوره کړې مګر هایکو کښې دا سې کېږي.

زۀ پوښتنه کوم چې آیا خوشحال خان خټک بابا فلمي شاعر وُ او که نه، که جواب ئې نفي کښې وي نو بیا د هغوي په شاعرۍ کښې چې کومې ناروا شوخۍ او اسېزشونه دي تر کومه پورې ئې ښاغلے ډیفینډ Defend کولے شي.

دوېمه خبره دا ده چې ښاغلے مشتاق چې د ټپې د پاکدامنۍ
نه صرف قائل دے. بلکې وکالت ئې هم کوي زما په خیال یا
خو کښې هغوي فقط نفس کُشي او برګزیده ټپې اورېدلي او
لوستلي دي او یا کښې د ټپې فحاشي ورته فحاشي نهٔ ښکاري.
د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د ښاغلي په خدمت
کښې دا څو ټپې وړاندې کېږي ددې صراحت سره چې
دا چرته اخوا دېخوا ټپې هم نهٔ دي بلکې د پښتو ژبې
مشهورې او معروفې ټپې دي چې مستندو مطبوعه ټپو
کښې شمېرلے کېږي.

یا قربانے:

په ما دې خېټه نغاره کړه
ورکه غرمه شه چې شُملو له به درتلمه
چې خوله مې اخلې بسم الله کړه ،
پېریان پرې ناست دي اثرې به شي مېُنه
اسمان له ستورو غاړه ورکړه ،
ماله بې ننګه اشنا غېږ نهٔ راکوینه
سورے سورے په کوټو واشي ،
چې پرهارونه دې ګنډم خوله درکومه

دا د رشو نه چونګ دے. هیله لرم چې ښاغلي مشتاق
سره به ددې ټپو په صفایۍ کښې کوم تاویلات او توجیهات
وي ګني نو دا به مني چې په پښتو ژبه کښې صرف فلسي

شاعرانو فحش ګویي نهٔ ده کړې بلکه د پښتو ژبې کلاسک او
کلاسیکي دواړه قسمه شاعرانو ته د دغه اعزاز ټیکے په سر
دے. او دا چې ټپه هم د فحاشۍ د زد نه بچ نهٔ ده پاتې شوې.
اصل کښې جمالیات او فحاشي د یو تصویر دوه جدا جدا
اړخونه دي خو منبع ئې یوه ده یعنې جنس. اوس که د جنس
صحت مند اړخ واخستلے شي. نو د جمال احساس به پېدا
کېږي او که نه رنځور اړخ ئې موضوع جوړه شي نو فحاشي
به ترې سازېږي. دغه وجه ده چې د جذباتو په غورځنګ
کښې ځنې وخت په دواړو کښې د امتیاز کرښه راښکل ګرانه
شي. په داسې نازکو مرحلو کښې ذهن د هر قسمه الاُتش
نه بچ ساتل پکار وي ګني نو داسې حالتونه به راپېدا کېږي
لکه چې ښاغلے معترض ورسره مخ شوے دے.

د اُنې اینګکو هایکو لیکونکے ښاغلے مشتاق دا هم لیکي؛

" زموږ د پښتو نوؤ لیکونکیو د هایکو طرف ته
مخه کړې ده او پکار هم ده د هغې وجه ډاکټر
اسرار صاحب دا بیانوي چې په پښتو کښې زموږ
متقدمینو دومره څهٔ وېلي دي چې اوسنو لیکونکیو
ته ئې څهٔ پرېښي نهٔ دي نو ځکه دوي په دې
نو وارد صنف کښې د لیکلو کوشش نه کوي خو
هغه ورسره دا هم وائي چې هایکو لیکونکي ماته
ټول سایکو ښکاري زما یو بل ملګرے وائي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

سره یې ولې د ادبي اصنافو قات راغلي دي چې اوس د جاپاني صنف ته کار اخستل کیږي. چاربیته مړه شوې ده، رباعي نشته، قصیدې ختمې دي پکار ده چې زمونږ شاعران دغه خپل اصناف را ژوندي کړي او که خامخا په دې اصنافو کښې طبع ازمائي نه شي کولې نو د پښتو خالص خپل صنف ټپه چې د هائیکو نه مختصره هم ده په هغې کښې دې طبع ازمائي کوي."(9)

زه خپله هم دا غواړم چې ټپه دې او لیکلې شي خو په دې کښې څوک څه کولې شي چې اوس نوی کول د ټپې په مقابله کښې د هائیکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهذا پکار دي چې ددې عمل په ورستو دې نفسیاتي عواملو او د عصري غوښتنو ته پام ور اوګرځولې شي او بیا دا چې لوي تحریکونه په مخالفتونو نه مري بلکې نوره وده او زور موي.

بحر کیف د ښاغلي مضمون نګار د حوالې ددې لیک نه قدم په قدم د هائیکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه پټ عناد راڅرګندیږي چې د 'انی اینه کو لیکلو باعث او محرک ګرځیدلې دې. بیا هم ښاغلي مجروح چې د محترم ډاکټر اسرار په حواله کومې خبرې کړي دي زه پرې اعتماد کوم اوس هغوي پوهه شه او ښاغلې ډاکټر اسرار. البته دا خبره چې نو وارد صنف هائیکو ته د نوو لیکوالو ځکه مخه

شوې ده. چې متقدمینو ورته د ویلو دپاره هیڅ نه دي پرېښې اصولاً غلطه او غیر تحقیقي ده او ددې حقیقت منلو نه سترګې پټول دي. چې ګنې د هر دور د ادب خپلې تقاضې اسلوب، ډکشن، نفسیات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کښې د علامت، سرریلزم، ترقي پسندۍ ډاډا ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازې وغیره کوم فکري او ټیکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او نثري ادب ئې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کړې دے متقدمینو د هغې خوب هم نه وُ لیدلې او د هغوي د خیال په حاشیه کښې هم چرته دغه امکانات نه بریښیدل زه دا منم چې زمونږ کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته مستقل او پاخه بنیادونه ورېخښلي دي او راتلونکي کُول ته لارې اسانې کړې دي خو دا دعوی چې ګنې د شعر او ادب د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال ته اورسوو چې بل چاته ئې پکښې هیڅ نه دي پرېښې زیاتے او سینه زورې ده.

ډاکټر صیب زمانه زیات په دې خبره پوه دے چې نن او پرون کښې فرق وي. نن چې دنیا د کومو پېښو سره مخ ده او کوم نوې نوې علوم او فنون په کښې متعارف کیږي یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کیږي هغه د متقدمینو زمانه کښې چرته وے او چونکې ادب ماضي سره سره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

عصري او زماني پښتو په نبض ګوتې ږدي. لهذا عصري
پښتې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخا تېرېږي
او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي.
ګني نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس
که چرې د ډاکټر صيب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو
ادب به يو ګام هم وړاندې لاړ نه شي او يو نه ختمېدونکې
جمود به ئې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت
هم دے چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوے زيان ورسولے
دے.

د بناغلي ډاکټر اسرار دوېم نيم پخته اعتراض يو بل
اړخ دا هم دے چې نوي ليکوالي هايکو ځکه ليکي چې ګني د
بړه نه د نظم د نورو اصنافو دروازې بندې کړې شوې
دي. دا خبره هم بې تحقيقه او د مشاهدې خلاف ده ځکه چې
نن سبا کوم نمائنده هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د
غزل، ازاد او معرّا نظم او ګڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله
نه صرف پېژندګلو لري بلکې ادبي دنيا کښې منلے شوي او
مستند دي مثلاً رياض تسنيم، محمد اياز غزل، شکيل احمد نااياب
عامر ګمايانے، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر
زبير حسرت او راقم الحروف پخپله هم چې شعري مجموعه
" سترګو کښې خوب د ګودر پاتې نشو " ئې د چاچا کريم بخش
د کال ۱۹۹۶ء د ورمبنی انعام مستحقه ګرځېدلې ده.

پاتې شو د ګران بناغلي ډاکټر اسرار دا اعتراض چې د
هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق کونکيو د
ذهني او نفسي کېفيتونو نه سراسر د بې علمۍ ثبوت دے
او د هغې بهتان طرازۍ يوه کړې ده چې د هايکو خندونکي
ئې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه منم چې
بناغلے ډاکټر صيب د ايم. بي. بي. ايس ډګرې ترلاسه کړې
ده او سيکاټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانګه
ده خو دا هم حقيقت کښې چې بناغلي ډاکټر اسرار صيب چرته
هم پروفيشنل سايکاټرسټ نه دے پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران
کښې او د ريټائرمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه
ورستو ئې چرته عام پريکټس هم نه دے کړے او نه د
هايکو د رنځورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت
په لاس راځي نو بيا اخر څنګه د هغوي ددې خيالي تشخيص
سره اتفاق وکړے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي
اوس که بناغلے د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د
ځاے پېدا کولو خواهش لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا
نسبت کوي نو بيا خو د ادب د هر صنف سره تړلي د قلم خاوندان
د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب ئې
يو او مشترک دے. او که چرې بناغلے د هايکو سره د سايکو
د قافيې د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو ټهيک
په ادب ورته زه دا وېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېدا کوونکې وسیله او ټي آف فیشن کولو کېږي او بالفرض که د مزاح پېدا کوونکې اند الخیل کړے شي نو ممکنه ده چې څوک دا هم اووائي چې د غزل لیکونکي خیل وي د تکل لیکونکي دل dل وي او د ټپې خالق کېږي وي علی هذا القیاس ولې دا به د مزاح پېدا کوونکو ډېره پېژوتې حربه او وسیله وي او هغه مزاح چې منبع یې نیغه د یو انسان یا د یوې طبقې جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلی او رفیع منصب سره هیڅ سمون نه لري.

ترڅو پورې چې د الفي ایناه کو هایکو د مضمون نګار بناغلي مشتاق مجروح د یو بل ملګري ددې احتیاج تعلق دے چې کنې چاربیته، قصیده، رباعي او ټپه څه مره شوي خو نه دي چې لیکونکي جاپاني صنف هایکو لیکي. دېرې ځایه په دې دے چې یو هایکو لیکونکي هم دا نه دي وېلي چې څوک دې په کوته شوي دغې اصنافو کښې طبع ازمائي نه کوي ددې اعتراض نوعیت بېخي داسې دے لکه چې څوک اووائي چې لوبغاړي دې کرکټ، هاکي، جمناسټک او سکواش وغیره نه کوي. بلکې ددې په ځائے دې کُشتي میرغپ کبارې او کولي ډنډه وغیره کول شروع کړي چې چرته روایت یې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا ده چې د "هذا ما کنزتم" غونډې د ضخیم تحقیقي کتاب لیکونکے بناغلے مشتاق چې د کوم ملګري په حواله خبره کړې

ده. نو د هغه هیڅ نوم، ادبي حیثیت او درک یې نه دے په ګوته کړے چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه تښتېده ده. زما په خیال دغه رنګ بناغلي مشتاق مجروح د یو فرضي کردار په خوله کښې خپله ژبه ایښې ده او په یوې تراشلې شوې مجسمه کښې یې د هایکو خلاف خپل ذاتي جذبات وراندې کړي دي خو سرے څه اووائي زمونږ قامي مزاج داسې جوړ شوے دے چې سونړ مړي را ژوندي کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلے داور خان داؤد په خپل یو مضمون کښې د هایکو او ټپې د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:

"ځنې محققین د ټپې د هایکو سره نزدې تعلق په ګوته کوي خو که وکتے شي نو بنیادي لحاظ سره دې دواړو کښې د هیئت په لحاظ ډېر زیات فرق دے. هایکو د جاپاني ادب یو مشهور صنف دے. لکه د ټپې ددې د خصوصیت او مقبولیت راز هم ددې په اختصار او جامعیت کښې دے خو هایکو کښې صرف درې مصرعې وي. ړومبۍ مصرعه کښې پنځه، دویمه کښې اووه او دریمه کښې پنځه صوتي اهنګونه وي یعنې دا ټول نظم اوولس صوتي اهنګونه لري. ړومبۍ او دریمه مصرعه یې برابره او هم قافیه او دویمه یا منځنۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې د دوو صوتي اهنګونو هومره د دوي مثله اوږده وي يعني هايکو د هيئت او موضوع دواړو په لحاظ د مخصوصو شرائطو پابنده وي.

د هايکو د صوتي اهنګ نظام د بحر متقارب دوي ارکانو مطابق کېدے شي

فعلن فعلن فع	=	۵	۱۷
فعلن فعلن فعلن فع	=	۷	
فعلن فعلن فع	=	۵	

خو ددې برعکس د ټپې د دوو مصرعو د صوتي اهنګونو يا ملي اوازونو ترتيب په دې ډول دے

۹ + ۱۳ = ۲۲ ځله[۱۰]

د پروفيسر صيب فرمودات په سر سترګو خو ډېرې نيمګړتياګانې په کښې محسوسېږي او يو ځاے نيم کښې په کښې د تحقيقي سپرټ خلاف د سهولت احساس هم پټ پټ شوے کوي ددې نه علاوه د هغوي د حوالې دا ليک يو فني تيندک سره هم مخ شوے دے.

معلومېږي دا چې پروفيسر صيب د هايکو هيئتي اولون بدلون ساختياتي تبديلۍ او ټيکنيکي ارتقا په نظر کښې نه ده ساتلې کنې نو هايکو به ئې د اوولسو څپو[۱۴] او ۵ - ۷ - ۵ د ترتيب په حکمي او حتمي تقسيم کښې نه راوستله يا دا هم ممکنه ده چې دې سلسله کښې پروفيسر صيب

بعضې رجعت پسندانه ادبي ذهنيت لري چې د هايکو د صنف نه د يو خاص مکتبهٔ فکر تا کلے شوي قيود او حدود نه پورته کول غواړي. ګني نو د جاپان درېمينې هايکو ليکونکي باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کښې اهم دے. دغه ترتيب حرفِ اخر نهٔ دے ګڼلے او بيا په عالمي ادب کښې د يوې مصرعې، دوو مصرعو او درې مصرعو هايکو ليکلو تجربې هم شوي دي. کېدے شي پروفيسر صيب ته هغه د التفات قابلې نه وي ښکاره شوې ولې بيا ئې هم وضاحت لازمي ښکارېږي.

بهرحال پروفيسر صيب چې د هايکو دپاره د بحرِ متقارب د ارکانو کوم ترتيب منلے دے او په مثال کښې ئې د همايون هما صيب کومه هايکو وړاندې کړې ده - دواړو کښې هيڅ تړون او نسبت نشته، هايکو په پښتو ژبه کښې ده چې د رزميه اوزانو دغې قسمونو سره هم اهنګي نهٔ لري او مطلق د بحر متقارب په بنسودلې شوي بحر نهٔ مقطع کېږي ځکه چې د پښتو ژبې او هايکو ځانته يو مزاج دے او د هغې په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نهٔ کېږي.

هايکو ده.

همدرد ئې نوم دے
په مينه نهٔ پوهېږي
ساده ماشوم دے

بلله اهم خبره دا ده چې فعلن فعلن فع په اصل کښې ښځه نه بلکې تسبيږ ارکان يا اصوات لري فع په دوو حرکاتو ادا نه لري البته چونکې په فع کښې د فني اصطلاح ترمخه سبب خفيف دے نو په ځنې موقعو پکښې يو حرکت او غورځيږي خو همېشه داسې نهٔ وي اوس که څوک د پروفيسر صيب په ګوته کړے شوي دغه اهنګونه راجمع کړي نو شمېر به ئې اوولس نه بلکې شل وي. ددې ټول بحث مقصد دا دے چې پښتو هايکو د غير فطري قدغنونه په غار کښې ديکه کول نهٔ دي پکار. اوس که څوک په دغه جاپاني ساخت کښې هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع هيئت کښې که مردف او مقفىٰ هايکو ليکي که ازادې او معرا هايکو پابندې پرې نهٔ دي لګول پکار ځکه چې پښتو ژبه يوه داسې ژبه ده چې د وسيع المشربۍ او وسيع القلبۍ يا وصف غير فطري اصنافو او هيئتونو له په زړهٔ کښې چرته هم ځاے نهٔ ورکوي لهذا د هايکو هغه ساخت او هيئت به پاتې کيږي چې پکښې د پښتو ژبې د مزاج رعايت او ساتلے شي له څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلے پرېشان داوُدزے ليکي:

" د بناغلي اظهار دا هايکو مې ځکه د درې مصرعه ايزو نظمونو په نامه يادې کړې چې دلته هم په هره يوه هايکو کښې يو پوره مضمون ځاے شوے دے"

زهٔ منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان يو ځانګړے نقطهٔ نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله رائے نه ددې غلط فهمۍ خوريږي او اندېښنه ده چې ګني په هايکو کښې پوره مضمون نهٔ بيانيږي بلکې هايکو د نيمګړو مضمونونو يو ټټ او ورک تصوير وي. ممکنه ده چې د هغوي دا خيال نهٔ وي خو په ليک کښې ئې دې طرفته د پام ګرځولو ښکاره احتمال موجود دے په دې موقعه به دا خبره کول هم بې ځايه نهٔ وي چې ګني د هايکو بنيادي طور سره د فطرت د مصورۍ او تصوير کشۍ نه عبارت دے دا حقيقت دے چې د نن هايکو ګڼې ارتقائي مرحلې تېر سره کړي دي او د فطرت د ښائسته منظرونو د تصوير کارۍ نه علاوه ئې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانهٔ انځورونه هم رانښکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاجه ئې داسې ګڼ اړخيزو نفسياتي حالتونو نه پرده پورته کړې ده چې تخليقي امکاناتو ئې د سائنسي تجربو لارې پرانستلې دي او داسې هله کيږي چې په هايکو کښې دي پوره مضمون يا د موضوع وارهٔ غوښتنې په فني چابکدستۍ سره هم اهنګ کړے شي. لهذا يوې ښهٔ هايکو کښې د مضمون د نيمګړتيا خيال سره اتفاق نهٔ شي کيدے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان صيب دا خبره چې هايکو ته درې مصرعه ايز نظمونه وائي نو په دې سلسله کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

عرض دے چې هر دري مصرعه ایز نظم هایکو نهٔ وي ځکه چې د هایکو خپل داسې ساختیاتي کړهٔ وړهٔ نفسیاتي ماهیتونه تیکنیکي خوبیتنې او داخلي اړخونه دي چې عام دري مصرعه ایز نظمونه ئې په اسانه نهٔ شي زغملے .

د میرمنې سلمٰی شاهین خیال دے چې هغوي ټپه واوري نو دا اطمینان ورته اوشي چې خبره سرته اورسیده خو د هایکو د اوریدو نه پس ورته داسې محسوسیږي چې څه خبره لا پاتې ده او یو قسم د تندې او تشنګۍ احساس ورته کیږي.[13]

چونکې میرمنې سلمٰی شاهین د روهي سندرو سلسله کښې په پښتو ټپو راټولولو کښې بلا وخت صرف کړے دے او دغه رنګ دغې خوږ اولسي صنف سره ئې نوره هم زیاته وابستګي او تړون پیدا شوے دے ځکه ورته داسې احساس کیږي. کیدے شي که هغوي د هایکو دوستو له هم دې خپل قیمتي وخت ورکړے نو د تندې او نیمګړتیا احساس به ورته بیا نهٔ کیږي او د هایکو په سلسله کښې به د خپل زوړ موقف نه لاس په سر شي . ځکه چې کوم څیزونه عموماً په عادتونو کښې راشي نو بیا زیات اپیل کوي.

بله دا چې د هایکو تیکنیک هم څهٔ دا رنګې دے چې ځنې سلسلې شعوري طور سره د ایهام ، ابهام یا اخفا په

ورشل پریږدي چې د دوستونکي ذهن پخپله دغو سلسلو کړیو خپلو کښې رابیو ځائے کړي البته دا رعایت پکښې لازمي ساتي چې څهٔ داسې کلیدي توري یا نکتې پکښې پریږدي چې په تصویر جوړولو کښې مرستیالې ثابتې شي- او د مضمون د نیمګړتیا احساس په ورستو اوتمبوي-

په دې لړ کښې دا خبره هم کیدے شي چې ځنې اصنافو ته د ځنې خلقو زیات میلان او رجحان وي نو که چا ته داسې محسوسیږي نو څهٔ د فکرمندۍ خبره نهٔ ده او نهٔ یو صنف ته د زیاتو ورماتیدو نه دا ثابتیږي کني چې هغه دې خامخا مافوق الاصناف اوګرځي - هغه که ټپه وي که هایکو.

ښاغلي رحمت شاه سائل صیب د ښاغلي اسماعیل ګوهر په شعري مجموعه مُسکا (چې د پښتو ژبې اولنۍ د هایکو مجموعه ده) د هایکو د صنف خلاف خپل کوم خیالات څرګند کړي دي - د هغې لب لباب دا دے چې ګنې اسمٰعیل ګوهر خپل ګڼ شاعرانه خیالات په دغه پیرایه کښې ضائع کړیدي.

د حیرانتیا خبره دا ده چې ښاغلي سائل اخر دا ځکه منلې دي چې ګنې تخلیقي روح د یو مخصوص ظاهري کالبوت پابند او محتاج وي او که د یو معلوم هیئت په چوکاټ کښې تخلیقي جذبه خپل اظهار اونکړي یا له ځان سره د رائج اصنافو نه بیل څهٔ شکل راوړي نو خپل افادیت به اوبائیلي- مل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسائلو سبب خپل ذاتي تاثر خو کېدې شي خو منلې شوې
حقیقت دا دې چې هر روح د خدای په قدرت د جوسي
خوښه او انتخاب پخپله کوي نو معقوله خبره دا ده چې
هر تخلیقي روح دې د خپل نوع فطري امتزاج ته پرېښودلې
شي ځکه نو مصنوعي اختلاط به يې له برمه او غورځوي.
مقصد دا هم نه دې چې فني حکمت عملي نه دې کار نه اخستې
کېږي. بهر حال که یو تخلیقي غورځنګ د هایکو پیرایه
کښې ځان ښکاره کول غواړي او جبراً يې څوک د غزل
چاربیتې یا ټپې فارم یا سانچې ته اړول غواړي نو داسې غیر
فطري او خطرناک به وي لکه چې د معمول خلاف ماشوم يې
له څه ضرورت نه په لوی اپرېشن پیدا کولو له ترجیح
ورکړې شي.

تخلیقي جوهر خو د ملغلرې په مثال دې. هغه که هره
پیرایه او هر چرته وي خپل قدر او قیمت نه ورکوي. البته د
جوهري د نظر موجودګي پکښې بنیادي شرط دې. مشرانو
ویلي دي چې لعل په ایرو کښې نه پټېږي ځکه زه دا دعوی
کوم چې د اختلافاتو او مخالفتونو ایرې به د هایکو لعل کله هم
پټ نکړې شي خو شرط پکښې دا دې چې د هایکو په ورستو
د یو لوی تخلیقي روح انګازې راپورته کېږي. ورسره دا
خبره هم زیاتوم چې هایکو شاعرانه خیالات نه ضائع کوي.
بلکې بقا او دوام ورته وربخښي. که داسې نه وه نو د مسائلو سبب

د تنقید نه پس به چا هم هایکو نه وه لیکلې خو ثابته شوه
چې د خیال لوړوالی، د جذبې افاقیت، د ژبې د نزاکت ادراک
او شعور او د تخلیق د زړه چاوودون څرېکې که په هر
صنف کښې وي د خپلې لارې خنډونه پخپله لرې کوي او
بیا دا هم ده چې سپرلې خو د خپلو واړه رنګونو په سبب
سپرلې وي اوس که څوک وائي چې د ګلاب د ګل ورېځې دې
په هر ګل کښې پیدا شي ځکه نو ټول ګلونه په د خپلو
همه نکهتونو باوجود ضائع یا ورک شي نو څومره بې
ځایه به وي.

محترم ښاغلي اباسین یوسفزي چې په خپلې شعري
مجموعې "غورځنګونو" کښې يې د خولې د خوند د بدلولو
دپاره هم یوې ټپې قدرې له ځای نه دے ورکړے خو
بیا هم د ټپې د مدافعینو په صف کښې او دربدل غواړي
(اګر چې زما په خیال ټپه دومره قوي صنف دے چې د چا د هیڅ
قسمه د دفاع څه حاجت ورته نشته)

ښاغلي د ورځپاڼه مشرق پېښور په یو کالم کښې د
"ہائے کیوں" د سرخط لاندې د هایکو خلاف په داسې
استهزائي پیرایه کښې خپلې وسوسې څرګندوي. لیکي:

" ہائیکو کی مٹھاس سے بھی انکار نہیں .... لیکن پشتو عوامی
ادب میں اس سے زیادہ شگفتہ روح پرور اور پُرمغز صنفِ
سخن ٹپہ موجود ہے۔ ٹپے کے مختصر ترین پیرائے میں جس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدر تغزّل ہے وہ ہائیکو کی قسمت میں کہاں - ٹپہ پختون
جبلت ، ذات اور فطرت کا سچا ترجمان ہے - ٹپے اور ہائیکو
میں فنی اعتبار سے تمیز یہ ہے کہ ہائیکو میں تین مصرعے ہوتے
ہیں اور ٹپے کی خوبی یہ ہے کہ اس میں تین کے بجائے دو مختصر
مصرعے ۹ + ۱۳ کی بحروں میں ہوتے ہیں.......اور
فیثاغورث کے نزدیک ۲ کا ہندسہ تخلیق کی علامت ہے
اس بنا پر دو مصرعے ٹپے کو سہ مصرعی ہائیکو سے طلاق
دینا عقلمندی نہیں ۔"[13]

زما په خیال بناغلي اباسین ته ددې خبرې علم ضرور پکار وُ چې دَ اصنافو دَ بقاء په ورستو یو زوراور تخلیقي قوت موجود وي او کله چې هم یو صنف دَ تخلیقي جوهر نه عاري شي هغه که ټپه، چاربېته، قصیده او هایکو وغیره هر صنف وي بیا خپل وجود برقرار نهٔ شي ساتلے او س که دَ یو پښتون شاعر تخلیقي زور په ټپه کښې ژوند راپیدا کولے شي نو هم دَ هغې شاعر دَ تخلیقي قوت نه به اخر بیا ولې په هایکو کښې ساه اوځي - ددې باوجود چې هیڅ تخلیقي جبر او غیر فطري قدغن پرې هم نهٔ وي لګولے شوے - بهر کیف زهٔ بناغلي اباسین ته داسې څۀ شمېره ټپې په ګوته کولے شم چې هیڅ ادبي ښکلا او عوامي کشش پکښې نشته اګر چې څوک به ورته هم دَ ټپې وئیلو نه انکار اونکړي . او س که محض دَ ټپې پېرایه دَ تفوق معیار ګڼلے کېدے نو داسې به

ولې کېدل - مقصد دا چې دَ تخلیق جوهري قوتونو دَ ادب په هره څانګه کښې دَ ځان ښکاره کولو توان لري - او س که څوک نمر په ګوته پټول غواړي نو څوک به ورته اخر څهٔ اووائي -

بناغلي اباسین په ټپه کښې دَ تغزّل دَ موجودګۍ دعوی هم کوي چې مناسب نهٔ ده. په اصل کښې تغزّل دَ غزل سره تړلے وصف دے لکه چې څرنګ په رباعي کښې تربّع په تشبیب کښې تشبّب او عقل سره دَ تعقّل نسبت وي- هم دغه رنګ په غزل کښې تغزل وي او س که بناغلي اباسین دا نهٔ وئیل غوښتل چې په ټپه کښې تبب یا ټپّیب وي نو بنهٔ په سهولت ئې دا وئیلے شو چې په ټپه کښې بې انتها خوږ والے او شعریت وي - ممکنه ده چې دَ بناغلي اباسین په دې حقله خپل څهٔ ځانته منطق وي . هسې خو که څوک تغزل ثابتول غواړي - نو په کائني هوا ، چینه ، اواز ، ځواني او مینه وغیره وغیره کښې به ئې هم ثابت کړي ولې هیڅ علمي او فني اعتبار به ورته نصیب نهٔ شي . بهر حال دَ بناغلي دې خبرې سره خو قطعاً اتفاق نهٔ شي کېدے چې دَ هایکو دې اومرو دري مصرعي وي - باید چې هغوئي دَ هایکو هیئتي ارتقاء په نظر کښې ساتلې وه - بله دَ تعجب خبره بناغلے اباسین دا کوي چې " ٹپہ ۹ + ۱۳ کی بحروں میں ہوتا ہے ۔" کېدے شي چې دَ بحرونو نه دَ بناغلي مراد دَ ټپې سیلابونه یا چپې وي ولې دَ اردو ژبې روزمره او محاوره خو ددې جملې څهٔ بل تعبیر وړاندې کوي او دا غلط فهمي

Scanned by CamScanner

تړي راپیدا کېږي چې کښې یوه ټپه په کښو. ځروونو کښې
لیکلې کېږي نو پکار دي چې بناغلی په دا قسمه ځلو نظر ثاني
ضرور وکړي. بناغلی دا هم وائي چې په ټپه کښې دوه مختصري
مصرعې وي خو زما د معلوماتو مطابق په ټپه کښې د
یا قربان نه علاوه یوه نیمه مصرعه وي - بیا که هم
بناغلی اباسین په خپله خبره اودرېږي او وائي چې نیمه
مصرعه هم پوره مصرعه وي نو بیا به راسره دا هم مني
چې ټپې کښې د یاقربانه سره دري مصرعې وي. د مختصر
لړي مختصر او د وړې مختصر مصرعې په معکوس ترتیب سره. ولې
دا دعوئ به هغه رنګ باطله وي لکه د دوو مختصرو مصرعو
د ټپې دعوئ.

بناغلی اباسین د فیثاغورث په حواله د ۲ (دوو) هندسه
تخلیقي کړنې ده. او د هغې بې ځایه اطلاق ئې په شعري اصنافو
کړے دے. اوس خدائے دي نکړي که چرې دا خبره او منلے
شي نو پښتانه به د خپلو کښو شعري او نثري اصنافو نه
لاسونه اووینځي. بناغلی دا هم وائي چې ټپې له په هائیکو
طلاق ورکول عقلمندي نه ده خو سوال دا راپیدا کېږي
چې اخر هائیکو ته د ټپې مېړه یا خاوند وئیل کومه
هوښیاري ده ځکه چې د طلاق د استعمال حق د لارې لاروي
ته نه وي حاصل. بلکه اهمه خبره په دې سلسله کښې دا
ده چې اباسین صیب د تنقید په جوش کښې دا هم هېر کړي

دي چې هائیکو غریبه خو مؤنث ده او د پښتنو په اسلامي
سیمه کښې ښځو ته د طلاق حق نه وي حاصل. او بیا ټپه
خپله هم صنفِ نازک دے خو ممکنه ده چې دې لړ کښې
بناغلي اباسین څه خفیه قانون سازي کړې وي. ایا دا داسې
خبره نه دا نه ثابتېږي چې د ټپې په مینه کښې ځنې بناغلي
هم د ټپې پښې را کاږي چې د سړي پرې زړه خوږ شي.

ګران بناغلی اباسین خپل کالم کښې وړاندې لیکي!

" ہائیکو کی گاڑی تین پہیوں سے چلتی ہے۔ جس کو ہم دوسرے
لفظوں میں رکشہ بھی کہہ سکتے ہیں۔ رکشہ بمشکل تمام تین سنگل
سواریوں کا متحمل ہو سکتا ہے .... ٹپے کی مثال موٹر
سائیکل کی ہے جس پر بیک وقت تین سے زیادہ افراد بھی
سفر کر سکتے ہیں ------ موٹر سائیکل رکشے کی نسبت
زیادہ ہوا دار اور تیز رفتار بھی ہوتا ہے ------ ہائیکو
ٹپے کے ہاں مہمان ضرور ہے مگر اسکو گھر کا مالک نہیں بنایا
جا سکتا۔ ٹپے سے انتہائی قربت کے باوجود نہ تو یہ ٹپے کا
نعم البدل ہو سکتی ہے اور نہ ٹپے کے ہوتے ہوئے یہ اپنا
وجود منوانے کے قابل لگتی ہے۔"[14]

زه منم چې تشبیهه چرته هم ناسمه نه وي خو اباسین صیب
چې د شعري اصنافو د تقابل دپاره کومه غیر ادبي او عامیانه
تشبیهه راوړې ده. سنجیده ذهنونه به یې ضرور بد
وائي. خاصکر په تشبیهه کښې چې د متعلقاتو کومه سلسله

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

پرانستلي شوي ده یا کومه تمثیلي پیرایه خپله کړي شوي
ده د تفصیلاتو باوجود بې ځایه او ناقصه ده. خو که چرې
لږ ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړے شي نو ښاغلے اباسین
به دا حقیقتونه څنګه په شا تمبوي چې د رکشې سفر د
موټر سائیکل د سفر نه زیات محفوظ او د عزت جوګه وي.
ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
صفتونه په موټر سائیکل کښې نشته. ښاغلے اباسین وائي
چې په موټر سائیکل د دریو نه زیاتې سورلۍ هم سفر کولے
شي. او رکشه کښې دا ګنجائش موجود نه وي. خو ښاغلے دې
ماته دا اووائي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
سائیکل د دریو نه زیات کسان سورَوي او که چرې داسې هم
اوشي نو ایا خلقو ته به هغه کسان ښوني یا کم از کم اداره
ګرد نه ښکاري؟ زما په خیال د وکالت د ډګرۍ تر لاسه کولو
نه پس ښاغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر سائیکل
د ګنجائش نه زیات تنان سورېدل یو قانوني جرم دے
خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو ښاغلے
اباسین ټپه چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
کوم.

محترم ښاغلے اباسین دا هم وائي چې هایکو د ټپې
کره مېلمنه ده. او مېلمانه څوک د کور مالکان نشي جوړولے
زما په خیال داسې سوچ نه صرف تنګ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاریخ، تهذیب او د روایاتو نه هم د لاعلمۍ
ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
واخلي نو پښتانه ئې په خپله توره او په خپله وینه
حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې یو ځل
کوم صنف خپل کړي نو بیا ئې نه پردي کوي. اوس که
بالفرض ټپه هایکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
د ټپې اعلیٰ ظرفي وي او دغه رنګ به ټپه نوره هم د
قدر وړ اوګرځوي. حالانکې حقیقت دا دے چې د هایکو
وجود د ټپې دپاره پیراسائټ Parasite نه دے. بلکې
هایکو د جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي
منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
یو اړخ ته ټپې سره هیڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
د ماډرن سنسبلټي او جدید حیاتو په حواله هایکو د
ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د ښاغلي
اباسین دا ضد هم بېخي بې ځایه دے چې ګني د ټپې په
موجودګۍ کښې هایکو خپل ځان ژوندے نه شي ساتلے
په دې حقله د ښاغلي زبېر حسرت دا تجزیه د لوستلو جوګه
ده. لیکي:-

"څه موده وړاندې زمونږ پښتو لیکونکیو "ډرګه"
"څریکه" "ترائیلي" او هایکو غوندې نوؤ
صنفونو باندې خپله طبع ازمائي شروع کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. او خپلې کلهمې توانائي پرې صرف کوي لګیا دي. دغو اصنافو کښې "څریکه" او "ترایلې" داسې وُ چې خپل وجود کښې د توانائي د فقدان له سببه ئې څ په وړاندې سفر جاري ونهٔ ساتلے شو او لاړ ئې په سر کښې پونیږ نهٔ ده ویشلې چې خپل منطقي انجام یا طبعي مرګ سره مخامخ شو یواځې "هائیکو" داسې تیز او تُند جاپاني صنف وُ چې په پښتنه خاوره کښې ئې خپلې جرړې مضبوطې کړې........ دا جاپانے صنف د خپل مخصوص مزاج، طرز او کړهٔ وړهٔ حامل وو. ولې دې په ځانګو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون بوټي قلمونه ولګول او نن دغه بوټے وده کوي او د ډیوې تنه وړې ولې شکل اخلي. د پښتنو سترګو ته ئې داسې دنګارنګ ګلونه سپړدي دي چې ښائست او سینګار ته ئې سترګې بربښي."[15]

بناغلے اباسین په خپل کالم کښې یو عجیبه خبره دا هم کوي. لیکي:

"میں ادب کے ادبی مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپہ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت کی چنداں ضرورت نہیں۔"[16]

ګران بناغلے دلته یو وارې بیا تېښندک شوے دے. ځکه چې

اول خو په ادب کښې د مفتیانو د سره جواز نهٔ پیدا کېږي ادب څهٔ شریعت کورټ خو نهٔ دے او که چېرې د بناغلي دا ارمان وي چې ګنې هغه دې د ادب وړے مفتي او منلے شي نو بیا پکار نهٔ وه چې ځان ته ئې د ادبي مفتي نسبت کړے وے ځکه چې دغه رنګ انکسار او افتخار دواړه دایو ځائے کېږي او دا عمل اجتماع ضدین ګڼلے کېږي - دا حقیقت دے چې د اعلیٰ د تلازې او د علم د وصف نه سیوا مفتي مفتي کېدے نهٔ شي - ممکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه بناغلے ددغې غلط فهمۍ ښکار شوے وي او دغه رنګ ترې د ادبي مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سرزده شوې وي - بیا هم بناغلي ته دا پته لګېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتوی د منلو او حجت قابله نه پاتې کېږي. خو زما په خیال ګران بناغلے اباسین لوستونکو ته دا ویل غواړي چې ما هر څه فرمائیلي دي یا زهٔ چې هر څه فرمایم - هغې چې ئې هم او نهٔ منئ. یا دا هم کېدے شي چې بناغلي اباسین د ادبي او مفتي ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي تاثر ورکوي.

والله اعلم بالصواب.

بیا هم زهٔ نهٔ پوهېږم چې بناغلے اباسین هائیکو ته بدعت په کوم خیال وئیلي دي ځکه چې د تخلیق عمل یو مقدس او سپېڅلے عمل دے. او هرکله چې هائیکو د تخلیقي زړهٔ چاودون راز بېرېدلے یو ژوندے شعري صنف او ګرځېدو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بیا ولې ښاغلي اباسین چې خپله هم د لفظ د حرمت منونکی دے دا ناروا خبرې کوي خو داسې ښکاري چې په کسان ښاغلي د بدعت معنیٰ په سم ډول نهٔ ده منکشفه شوې او د تفهیم په سلسله کښې د ذهنې انقباض او عدم سهولت ښکار شوے دے.

د ساهو لیکونکو د څلیرویشتم اپریل دوه زرم د روداد ترغځه ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک صیب دا سوال را اوچت کړو چې لکه څنګه چې په موسیقۍ کښې خپله ځانته یوه پېژندګلو لري آیا هایکو هم په پښتو موسیقۍ کښې ځانته یو داسې پېژندګلو او ځانګړے آهنګ راپیدا کولے شي او که نه.

د ښاغلي ډاکټر صیب په خدمت کښې عرض دے چې موسیقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانګې دي - عموماً هنرمندان او نقادان د موسیقۍ شمار په لطیفو فنونو کښې نهٔ کوي. او ثانوي حیثیت ورله ورکوي. نو اوس که چرې هایکو د موسیقۍ په زیر و بم نغمه نغمه نهٔ شي نو بیا هم د هغې په ادبي مقام کښې هېڅ کمے نهٔ راځي. دویمه خبره دا ده چې هایکو هم غنائیت، لے، آهنګ او ردهم لري نو هېڅ وجه نشته چې سازونو سره دې هم آهنګي پیدا نهٔ کړي په دې سلسلې کښې د ښاغلي محمد ایاز غزل او ښاغلي شکیل نایاب هایکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چې

د زړه راښکونکې موسیقۍ د نشیب و فراز سره یې راز و نیاز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک دا خیال هم ښکاره کړو چې هایکو په پښتو کښې څکه خوښېږي او مقبولیت یې بیا موندلے دے چې په پښتو اولسي ادب کښې ددې سره تړه دوئکے صنف شته. اوس تحقیق پکار دے چې هایکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبې نه ورغلې ده. ولې ښاغلي قلندر مومند ددې خیال سره اتفاق اونکړو او څرګنده یې کړه چې هایکو د جاپان یو معروف او منلے شوے شعري صنف دے. لهذا نهٔ دي پکار چې مونږ دې د هر راتلونکي صنف جرړې په خپله خاوره کښې د لټول ضد اوکړو. او بیا په داسې صورت کښې چې هېڅ قرینه پرې دلالت هم نهٔ کوي. زما په خیال د ښاغلي قلندر مومند رائې په دې لړ کښې بېخي درسته ده. څکه چې هایکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنیادونو رابېله کړې شوې ده. که چرې دا وومنلے شي چې د هایکو جرړې په هائي کائي کښې دي نه چې د پښتو په اولسي ادب کښې نو مناسب به وي ولې بیا هم که په دې سلسله کښې څوک تحقیق کول غواړي نو قدغن پرې نهٔ دے ګکول پکار. ممکنه ده چې دغه رنګ کښې انکشافات مخې ته راشي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه منم چې د ټپې غند نه کول خپلې تهذيبي او ثقافتي جرړې غوڅول دي. یو باشعوره فرد به هم داسې نه وي چې داسې به او غواړي خوزه دا هم نه غواړم چې هایکو دې د پښتنو په مېلمه دوسته سیمه کې له څه جرمه تهمتې او بې له څه ګناه سنګسار کړے شي. اول زما خیال دے چې د هایکو او ټپې موازنه او مقابله غیر فطري ده. بیا مې سوچ اوکړو که چرته په دې بهانه د پښتو تنقید جولۍ د بېش بها ملغلرو نه ډکېدے شي نو قباحت په کښې نشته. چونکې د هایکو په فني او فکري ارتقا ما په خپل مضمون "د پښتو ادب کمپیوټر هایکو" کښې تفصیلي خبرې کړې دي نو بې ځایه به نه وي که د پښتو ټپې په حقله هم څه اووایم.

دا حقیقت دے چې د ټپې کښې توصیفي اړخونه شته خو ځنې خویونه ئې داسې هم دي چې د تجربې او ارتقا ښځې توان نه لري او په ذهنونو یوه ستړې کوونکې خاموشي خوروي. د مثال په طور هره ټپه د "یا قربان" یا "لکه زار" نه شروع کېږي چې د لوستونکي یا اورېدونکي په وینه کښې د یکسانیت زهر خوروي. او ددې ډانګورو د ملاتړه بغېر یو قدم هم وړاندې نشي تلے. البته ځنې پوهان "یا قربان" د ټپې لازمي جز و نه مني. بحر تقدیر ددې نزاعي اړخ نه یو طرفته دومره خبره دا ده چې ټولې ټپې په یو

واحد، متعین او معلوم وزن او اهنګ کښې دي او په هیڅ حال کښې د خپلو ټاکلي شوو اوازونو دائره یا حصار نه شي ماتولے. او د خپلو سُرونو له جادو نه نشي راوتلے چې زما په خیال د ټرکیت یو دنګ دے.

ښاغلي پروفیسر داورخان داؤد لیکي!

" د ټپې خپل یو مخصوص او محسوس هئیت Form بحر یا اهنګ (Rhythm) دے چې په یوه نیمه مسرعه کښې یو ډېر اوږد او طویل مفهوم بیانوي."

نه پوهېږم چې ښاغلي داؤد صیب د یوې نیمې مسرعې په ذکر کښې " یا قربان" په څه مصلحت نظر انداز کوي. بحر نوع زه منم چې په معنوي اعتبار ټپه په کوزه کښې د سمندر بندولو اعجاز دے خو دا هم حقیقت دے که یوه ډېره ښائسته پېغله هم وي او یو رنګ جامه اغوستل ئې وظیفه کړې وي نو د ظاهري لباس یکسانیت به ئې د ښائست د کتو اړخونه نه د ذوق او دلچسپۍ ستړې بل اړخ ته واړوي اوس که هم هغه پېغله د وخت د تقاضو مطابق د نوي فېشن معقول او رنګا رنګ جامې واغوندي نو د ژوند څومره سپړلي به ئې ښکلا کانو ته ګلکول په لاس اودرېدل غوره کړي. نو باید چې د هایکو منکرین او مخالفین د اصولي مباحثو نه قطع نظر خپل قیمتي وخت بې ځایه د ټپې په وکالت او د هایکو په مخالفت کښې نه

Scanned by CamScanner

ضائع کوي. بلکې ټپه دې د نوو، مناسبو تجربو سره اشنا کړي او داسې هیئتي، داخلي او خارجي تجربې دې په کښې اوکړي چې د فکري رفعت سره سره پکښې په هیئتي او ساختیاتي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خو دا کار ډېر ریاضت، لوړ سوچ او هنرمندانه جرأت غواړي. کېدے شي چې ځنې پوهاند دا هم اووائي چې د هیئتي تجربو او تنوع دا عمل به د ټپې پېژندګلو ورکه کړي. دا هم ممکنه ده چې یو نقاد خوله راپورته کړي چې د ټپې خپل خاص او معلومه وضع د ټپې د بقا او استحکام ضمانت دے او دا چې دا خاص رنګ په ذوق او ذهن بېخي د ستومانۍ لرې نه راولي خو زما په خیال په دې ماډرن اړخ کښې به دا قسم خیالات محض یو جذباتي رد عمل وي یا د عادي نشئې د اضطراب کوکه به ورته وېل زیات ښه وي. ما ته پته ده چې کاڼے په ځائے پروت وي نو درونډ وي خو هوښیاران دا هم وائي چې اوبه په ځائے اودرېږي نو ډسنډ شي او بیا تخلیقي اصناف د کاڼي د جمود خاصیت نه، بلکې د اوبو د روانۍ او تحرک د خویونه په خپلو ژوندي اوسي. ځکه زه غواړم چې په ساختیاتي اعتبار هم په ټپه کښې د بدلون مناسب تحریکونه راتلل پکار دي. ددې وضاحت سره چې دا به د ټپې د ارتقا مخې وي نه چې د ټپې د انقطاع. اوکه چرې دغه تجربې د ټپې د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلې ښې مضبوطې کړي. کښې نو په بل صورت کښې به ئې ادب پخپله د نامقبولیت فیصله واوروي.

دا هم حقیقت دے چې ځنې نوي شاعرانو په ټپه نه صرف تضمین کړے دے بلکې ورله ئې د یو مستقل صنفي شکل ورکولو هلې ځلې هم کړي دي. ښاغلي سعید ګوهر ددغې فارم او هیئت تعارف، په دې ډول کوي.

"دا د ټپې د ړومبۍ مصرعې نه شروع شي او په درېمه مصرعه ختم شي. ددې منځ ترمنځه شپږ نورې مصرعې چې د ټپې مضمون سره تعلق لري هم وي. اول شعر ئې د ټپې د اولنۍ مصرعې سره هم قافیه وي. د دوېم شعر دواړه مصرعې ئې خپلو کښې هم قافیه وي. دا ددې صنف اوله برخه ده. ددې وزن د ټپې د ورمبۍ مصرعې مطابق وي. دې نه پس دوېمه برخه کښې څلور مصرعې سره د ټپې د آخرې مصرعې وي. دا دواړه د ټپې د مصرعې سره مترادف او هم قافیه وي ددې وزن هم هغه وي چې د ټپې د آخرې مصرعې دے."[۱۸]

مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنې مه کوه جانانه
دا خو دې باسي له جهانه
دا به دې کور جوړ کړي په زړه کښې
ستا د ګوګل په ښاریه کښې
ځان ترې ساته بچې اوږده لړي لاسونه
کړي به خازه ستا د رُخسار تازه ګلونه
ځکه خو وایم چې ډېر مه کوه غمونه
اندېښنو خوار کړل تر شودو سپین بشرونه

لوستونکي دې پخپله فیصله اوکړي چې په دې تجربه کښې ټپې د محبوبې د قلا صورت اختیار کړے دے او که نه. او دا هم چې دې شکل ته تجربه ویل پکار هم دي. زما په خیال دې عمل د یو نوزایېده صنف د تعارف په قربان ګاه ټپه قرباني کړې ده. ځکه چې په ښودلې شوي صورت کښې په ټپه کښې د داخلي تجربې او هیئتي تنوع هېڅ نمونې په لاس نه راځي او د ټپې خپل شناخت پکښې هم ورکېږي. (لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د یو صنف د پرمختګ خیال پکښې ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهېل خټک د مجموعې ټپه ایز هم دے د مستقل عنوانانو تر لاندې آزاد نظمونه لیکلے شوي دي او آخري دوه مصرعې ئې د ټپې وړمبو مصرعو سره په قافیو کښې تړلې دي او بیا ئې د یوې ټپې په ترڅ

نظم سره ته رسولے دے چې د نظم نقطه عروج یا کلائمکس ورته ویلے شي. خو متاسفانه زه به دا اووایم چې د ښاغلي سهېل خټک ټپېز هم د ټپې په ستړتیجر کښې هېڅ ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنګ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښې د تجربې په خیال ترخپله حده کوششونه کړي دي. خو دا کوششونه هم کم او زیات د ښاغلي سهېل خټک د ټپېز سره مماثل دي.

اوس که زه دا اووایم چې دا ټولې هلې ځلې د ټپې د هیئتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښې د ټپې د پیوندکارۍ او قلم لګولو هڅې دي نو زیات موزون به ځکه وي. چې په داسې واړه صورتونو کښې د ټپې په قدیم فارم باندې هېڅ ارتقائي اثر نه دے غورځېدلے بلکې د نورو ګټو لټو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې جامعیت او اختصار ته هم نقصان وررسولے دے. لهذا دې سلسله کښې داسې تجربې پکار دي چې د ټپې د مزاج تکمله خو وي ولې د ټپې د فطري او فني غوښتنو او خورو ورو امکاناتو دائره نه ماتوي یعنې ساختاتي ارتقا دې د ټپې د فضائي سرحدونو نه بهر نه اوځي چې د انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دې د خپلو کړو وړو مطابق ځان ته د نوي ادبي تحریکونو رنګا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ جامې ضرور اغوندي. خو د لباس دپاره دې خپل وجود نه لنډ تنګ کوي. هیله لرم چې لوستونکي به نفا په اشاره پوهه شوي وي.

بهرحال د خپلې موضوع نه د یو خاص قسم ګرېز او څنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چې دا بحث چې تېره پېښه ده هایکو ښه نه ده. د ټپې په موجودګۍ کښې د هایکو د تخلیق جواز نشته یا هایکو زمونږ د خاورې سره هیڅ خپلوي نه لري. ایا دا بحثونه پښتو ژبې او ادب ته څه فائده ورسولے شي. او د هایکو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زیان او تاوان وررسېدلے دے.

زه دا خبره منم چې هایکو د پښتنو د خاورې نه رازېږېدلے شعري صنف نه دے خو ولې که یو بهرنے صنف د پښتون د تهذیب او کلچر د ارتقا او احیا ذمه په خپل سر واخلي او ښه په ایمانداري سره ئې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورله دغې خدمت ګذارۍ دا سزا ورکوي چې د سر غوڅولو فیصله ئې صادره کړي. کله هم نه ځکه چې پښتانه د خپلو وفادارو په مرګ مړه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځنې پښتنو ناقدینو د هایکو سره معاندانه رویه زما د پوهې نه بهر ده.

بهرکیف دا حقیقت دے چې هایکو په دومره لږ وخت

کښې په پښتو ادب کښې ځان ته دومره لوے مقام پیدا کړے دے چې تصور ئې هم نه شي کېدے دغه وجه ده چې ټپه چې زرګونو کاله تاریخ لري او د پښتو ژبې زوړ او قدیم زرخېزه شعري صنف دے. اکثرو نقادانو هایکو سره اوږه په اوږه او دروله او د دواړو تقابل ئې شروع کړو. زما په خیال د ټپې او هایکو موازنه پخپله د هایکو د مقبولیت او بریالي کېدو سندنامه ده. ځکه چې هایکو پښتو ادب ته تقریباً شل کاله اګاهو راغلې ده. چې یو ادبي صنف په دومره لږه موده کښې خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلے ولې په هایکو د پښتنو په سیمه نه صرف ځواني او ځوبن راغلے بلکې د یوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپې سره ئې ناقدینو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خو د شپږ زره کاله استیبلشډ صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولې که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روښ ثبوت دے چې هایکو نه صرف د پښتنو د نفسیاتو خبریاله ده بلکې د پښتانه ئې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځنې خلق د هایکو مخالفتونه کوي نو زیات نه زیات تېر نه دا راز راڅرګندېږي چې هایکو کښې یې لږه تخلیقي زور پروت دے ځکه چې کمزورې ځېنونه د عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوندے نه شي ساتلے زما یقین

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے د هایکو د منکرینو ځایه ضد و نه په هایکو د اسمان رفعتونه ته یوه نه یوه ورځ خاخا ورسوي دا مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې د مېړي غښتي، ژور اثار او ژوندي شهادتونه دا ښکاره شوي دي.

اوس که زما د خبرو نه څوک دا غلط تاثر اخلي چې ګني زه هایکو له په ټپه فوقیت ورکوم نو دا به بد به کوي. زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دې پښتو ژبې ته راشي. چې ژبه او ادب پرې وده مومي. ذوق ته پرې تسکین رسي. ذهن ته تفریح بخښي. ضمیر پرې رابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي.

زه محسوسوم چې د ټپې او هایکو ځان ځانته میدانونه او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا دواړه یو بل سره په ځنې موقعو مرسته ضرور کوي خو د یو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې د دارو مباحثو باوجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو سره تړلے شوي اصناف دي نو د یو غندنه هم عقلمندي نه ده. بله دا خبره چې اعلی ادب په موضوعاتي او صنفي دواړو حوالو د جغرافیائي بندېزونو، نسلي امتیازونو او طبقاتي تقسیم نه بالاتر دي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بیا په

دې بنیاد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث ګرځول هیڅ دور اندیشي او دانشمندي نه ده.

ښکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب ښېګڼې خوا خوږي نشي کېدے. څوک چې هایکو د پښتو ژبې نه ویستل غواړي او نه اوس هایکو دومره ورکه سپکه اوبې څوکه ده چې څوک به ورته په کږو سترګو اوګوري.

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچرر اردو څانګه
اسلامیه کالج پېښور یونیورسټي

Scanned by CamScanner

مأخذات

---

۱) اُزاد اشنغرے ، دَ اظهار دَ هايکو تجزيه ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ، ۹ ، مئ ۱۹۹۸ء .

۲) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې ښکرې شرنګوي سلمان پرنټرز جنګي محله پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

۳) اسير منګل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

۴) مشتاق مجروح يوسفزے ، اني اينلو کو هايکو ، غير مطبوعه .

۵) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې ښکرې شرنګوي سلمان پرنټرز بابو جهند روډ پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

۶) اسير منګل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

۷) مشتاق مجروح يوسفزے ، اني اينوکو هايکو ، غير مطبوعه

۸) ايضاً ايضاً ″

۹) ايضاً ايضاً ″

۱۰) پروفيسر داور خان داوُد ، ټپه او جديديت ، ص : ۹۷ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء .

۱۱) پرېشان داوُدزے ، ورځ پاڼه وحدت پېښور

۱۲) خبرې اترې ، پښتو اکېډمي ، وخت يوونس نيې جي ، ۱۹۹۷/۱۰/۱۹ .

۱۳) اباسين يوسفزے ، ہائے کیوں ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن

ايضاً ″ ايضاً ″

۱۴) ″ ،

۱۵) زبير حسرت ، ادب زار ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ۲۳ فروري ، کال ۱۹۹۸ء .

۱۶) اباسين يوسفزے ، "ہائے کیوں" ورځ پاڼه مشرق پېښور ادبي ايډيشن .

۱۷) پروفيسر داور خان داوُد ، ټپه او جديديت ، ص : ۹۲ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء

۱۸) سعيد ګوهر ، "دَ پښتو شاعرۍ او دوهٔ اصناف" اولس کوټه ص : ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ء .

نوټ :- حواله نمبر ۱۸ دَ مقاله نګار دَ مقالې تلخيص دے چې دَ ګران پروفيسر داور خان دَ قلم کاوش دے . لهذا دَ هغوي په شکريه او ډېره مننه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر ګنهګار يمه خو ما اوبخښه
ربّه منت کومه ما سره بس
له مرګه پس حساب کتاب مه کوه

ای دَ ټولې انسانيت رسوله
تا چې څرګند کړۀ دَ ژوند ټول رازونه
ربّ سلسله دَ نبوّت ختمه کړه

نشته پروا که سنګسار يم مه زۀ
مرمه په دې چې داسې نۀ دي پکار
کاڼي دَ ګل په لاس کښې خوند نۀ کوي

نن مې له هر څۀ نه يقين پورته شو
ميانديې چې هم ښځو کښې فرق کوي
اوس به دَ چاچولی ته ځان غورځوم

ربّ دې کړه وران دَ پښتنو وطنه
اوس در کښې ښځې دَ ژوند پاتې نۀ دي
زامن دَ پلار مړی ته لاس اچوي

Scanned by CamScanner

راشه په چم کښې دښمنۍ جوړې کړې
ځان کړې ناجانانه بیا مې نهٔ پېژنې
مور به دې ښکلو په سر شر نهٔ کوم

مرګ دې د داسې پښتنو پرده شي
چې د انګړ ګلونه اوشوکوي
ترېنه ظالم له ګلدسته جوړه کړي

خهٔ په سکون سره ژوند ون تېروُم
یو خوا یتیمې کېنې او بهٔ خور کومه
بل پله اور بل کړم دګمه واچوم

چا جینکۍ په لاره کړې نهٔ دي
وهل مې سترګې به اوس نهٔ پټوي
ورته زما د وینې ډرپ څڅې دے

وایٔ جانانه بې اسرې مې نکړې
زهٔ به ګیله څهٔ د پردو نهٔ کوم
چې خپله مور رابانډې کور ورانوي

پرې به هوارې کشالې شي بلا
که د خېرات نه د خانانو د مرګ
غریب د خپل وادهٔ ډوډۍ سازه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

چې دې پوازې کړم په نیمه لار کښې
نو زهٔ له ځانه داسې ورک شوم لکه
دَ میاندو غېږې چې خالي پاتې شي

بل څوک به څرنګ رانه تاخپلوي
دومره پاستهٔ که ددې خوږ کاڼي وو
نو ګیدړانو به وو تړول خوړلي

شمېر زهٔ دَ کلي شریفانو کښې یم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمله چې جګه کړمه غلا له ځمه

یم بې روزګاره انتروېو له ځمه
مینه کوو خو راتر غاړه نهٔ شي
چې دَ جامو استرې مې ماته نهٔ شي

بازار کښې ګرځې ښهٔ ښکاره مخونه
خو مونږ چې اووینې څادر کړي په سر
زمونږ ه ښځې مونږ نه ستر کوي

شېرینې ښهٔ داده چې زړهٔ کړو صبر
اوس دَ انصاف طمعې له چانه کوې
غلهٔ دَ قاضي کور.کښې پناه اخلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر که دې سر نه لوېږه پرېوته
چې طوفانونو کښې راګیر شي د ژوند
څوک به له یو بله ستروونه کوي

بیا په وطن کښې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راووځي
رب دې جولۍ کښې زمونږ خیر واچوي

د للمې ګل له خو باران اسره وي
شپېرۍ تبې به راځي نه په ما
چې پېغله ناوې رانه سور کړه ځي

نو زما شونډې به پترۍ نه نیسي
زه چې نامه د خوشبویو اخلم
د ګل په څانګه باندې اور اولګي

ستا بې رخۍ د هېرېدلو نه دي
چې تصویرونه دې هم ګورمه نو
وېم که مې تهول کلي په کانړو اولي

وائي زما غریبي بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جینکې
راته وډونو کښې کالي پسخوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړو تندوئ پروا نشته دے
وائي په ګېږه دې نصره يم خو
راله پيدا چرته د سرسپوري کا

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو تمنا خو نه ده
چې ئې په لاړو کړ کوے شيريني

دا چې په خټه فريب کښې ګېږه ئې ته
ستا سرتېزي به هله ما منلې
که د اوبو لاره په ژړنده نه وه

په پټو سترګو پرې ياور مه کوه
شيريني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جمات پورې وي

محبتونه مجبورو اوخوړل
څومره سنګينه حادثه ده د ژوند
شيرينه ژاړي چې مې سر غوڅوي

بې ځايه نه دي ويرېدل د بنګلو
زما د تندې انتها داسې ده
بُت هم رپېږي چې زه ساه اخلم

Scanned by CamScanner

ښار دَ ړندو دے تاته ښـهٔ پته ده
ته دَ کمڅو ولونه مهٔ پرانیزه
تور دَ سپوږمۍ په لمن پورې نهٔ شي

رب دې کړي خیرخو دا شګون ښهٔ نهٔ دے
پېغله ډولۍ کښې هغې کور ته لاړه
پلار چې يې چاله دې ځوانان وژلي

څهٔ ننګيالي دي قاتلان دَ سيمې
دَ سر ساتلو په بدل کښې مدام
لونه جولۍ ته دَ دښمن غورځوي

ناپوهي خپرخو بې حسي خوره ده
بُت خو ساکانې اخستلے نهٔ شي
څوک به په کانړو کښې قلم ټکوي

خاورې به پوے شو دَ تعليم په مزه
مازيګرے چې شي چيو ته دَ سيند
کتاب ورلړه کړو ګلان لانبسو

ځان کښې څوک توان دَ تماشې نهٔ لري
بس دَ هوا په لور روان دي زغلي
څوک دَ پېريانو په ډولۍ پسې ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستړېتیس زمونږ د لارې خندا خو نه دے
چې اشاره ورسته ذره او کړه
نو د بنګاي ناه په یو دو دا اوځي

زړه اخر صبر کړې سلګو کښې واېي
کوه چې هر چا سره مینه کوے
خو شپې له ځان کور ته را اورسوه

په هیڅ فریب دلاسه کېږم مه ناه
کټ چې پرده شو خو د نیمي شپې شو
ستړګي مي نه ورځي که ډېر ستړے یم

زړه کښې مې اور د مینې بل ځنګه شي
د چا په کور کښې چې شپږ ینې نه ما
لوږه ژوندي ۰ انغري مړه پراته دي

ځمه سلام د هواګانو په رخ
یم د سپرېانو د ډولۍ په مثال
ځان را ته مه سپاره بې کوره نه شي

شو ناره مې رو رو د بچي شنه کېږي
اوزه په دې سوچ کښې راګېرمه چې
دوه توري یو تیکې کښې ځانے ځنګه شي

Scanned by CamScanner

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلي وو رنګونه زما
خو که دې سترګې پټې کړې نه وې

زه خو دنیا ته فرشته ښکارمه
ډیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل څه مې راپه ډاګه نه شي

څه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دي قتل توریالي د وطن
زه هنی مون باندې ښکم سره ځم

اوس به په دې کښې تا ته څه وایمه
زار شمه ستا له سادګۍ شیرینې
منې زما او خوښه خپله کوې

د برسنلۍ ګل ئې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته ئې مدام
تور به دې پورې په لمنه نه شي

چې دې بهر کړو له درشله قدم
په مرګ حساب شولې شیرینې زما
خولې ته تو کلې لاړې نه راځي بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائې ځوانۍ به مې په کور زړه کړم
خو بې ننګۍ ته غاړه نه ږدمه زه
ځکه به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

○

نن يوې ښځې خپل خاوند ته ويل
سختۍ بې ځايه په ورو مه کوه
ته چې زلمے وے تا به څه نه کول

○

له سپينې ږيرې دې حيا راځي خو
مه وايه دا چې فرښته يمه زه
ته څومره وران وې تا ته ښه پته ده

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کېږم مه نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

○

بلا ختلې دې په سر رقيبان
خدائے شته چې نور ورته هيڅ نه وايمه
خو لږه منډه تړې ضرور خلاصوم

○

د مينې لار کښې چې تيندک شمه زه
شيرينه اووائې په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دَو ولې ئې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا قافلې دې په سفر کښې اوسي
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وائي چې نن هغه سيلاب يوړله

○

شيرينه وائي له تا زار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کمله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

○

زمونږ نصيب زمونږ په لاس کښې نه دے
وائي که اور ته مو هم واچوي نو
د مشرانو فېصلې به منو

ماښځه غوښتلي وو او دا ښځه اوشو
نن مې له هر څه نه باور پورته شو
چې مې د مړې کېږدۍ چيچل اوليدل

○

دلته انصاف د چيند خانو تول دے
پرېږده که داغ دې په لمن پريوځي
سر به دې اوبايلې که پوزه کټې

○

او وائي خپل عزت په خپل لاس کښې دے
چې شوکوې مانه زما لوپټه
نو ستا شمله به څنګه جګه ساتم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنې ستا تورې بڼې داسې دي
لکه چې چرګه څوک په زور اونیسي
او ورته اوواٸي هاګۍ راچوه

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دې ما په ښځې ویلي نه وو
خو واره چې خولې مېنږ و اوخوړي

څوانه څواني او د سپرلي مازیګر
داسې په یو بل کښې غرق شوي وومونږ
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دې کار کښې زمونږ کار نه لري
حد کښې دې اوسې کنې ښته به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

تېښته د ژوند له تقاضو نه کوم
هر څه په سر ستر ګو منم شیرینې
خو ګوره اویو کښې دوبېدل ښه نه وي

خدائے شته دشمن مې خوشحالیږي په څه
دا خو مې لويه د ژوندون ګټه ده
چې محبت کښې مې تاوان کړے دے

Scanned by CamScanner

منم فریب دې خوصحرا کښې د ژوند
ستا ځوانۍ مرګ مسکې مسکې ګواښونه
د محرومۍ احساس په شا تمبوي

○

ځان پخپل زور باندې ژوندے ساتمه
کنې نو زه خو د قاتل اوښکه یم
ماله به څوک په زړه کښې ځاے راکوي

○

ژاړې له سره لوپټه دې کړې
وانې بهر له کوره شپې مه ګوره
کنې نو ځان حلالوم لالیه

دومره پوهېږې نه ماشومه ده لا
ځان ترې بچې ورک شي چې ما اووینې
لا حادثو هوښیاره کړې نه ده

○

څوارلس کلیزې پېغلې ماته ویل
پوهه په بخت ده په عمرونو نه ده
تا به دا خپلې تجربې دهوکه کړې

○

خوشحالېدم ورته بې ځایه هسې
چې د کیږدۍ تښتې مې اولیدلې
پرې مې کړې نن ځان له د بریتو څوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

شپه کښې له کوره پښتنې نهٔ اوځي
مرګ دې روا دے خوځه خپل کالهٔ ته
دَ نمر ختلو نه مخکښې ځان رسوه

زما دَ زړهٔ داغونه پړق اووهي
سپوږمۍ چې کور جوړ کړي نو تود شپه بیا
ما سره ستوري پټ پټونې کوي

بې وفا نهٔ یم خو شیرینې زما
دَ زانو سېل چې را روان اووینم
زړهٔ زما هسې په هوا غوندې شي

پړپړ دوه ښنګه په تا ملا وتړم
وس چې دې اورسي بې خوندي نو ته
دَ خپل میړهٔ خبره هم نهٔ منې

هړو قلم تري را خستلے نهٔ شم
ماشومه سازه کړي له ځانه وائي
راله په لاس باندې ګړې جوړه کا

ددې خبرې په مطلب نهٔ رسم
وائي چې ستانه زړهٔ اوزګاره شمه
بیا به ځاروو ته بوتاوه کومه

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چاته څهٔ او چاته څهٔ بانه شي
د شلو ژړندو که راوتې وې خو
ګېږ شوې اخر د لوپټې پسکې کښې

خلقو په ما بدګمانۍ کړې دي
ثابت که یو جرم هم نهٔ شي په ما
زهٔ به له دې کلي نه کډه کوم

نوره مې هیڅ باندې پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې دررسوي
عقلونه زار شه له هغې تیندکه

ګرانه شوه ډېره د پښتو پالنه
پلار ئې په سونې باندې جرګه کړې ده
لور ئې د شپې تیارهٔ کښې کور پرېښے دے

غلهٔ راختلي دي په کور، غلې شه
سوچ ته مې پرېږده که څهٔ لار راوځي
خلاص به له سره شوغوبل مهٔ کوه

راوړي چې ماله پلوشې د سحر
څوک ئې پلوٌ قدرې هم اونهٔ وینې
کورته د شپې تیارهٔ کښې ځان رسوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طوفان یې یو نسي جولۍ ته د چا
واڼي نور وړاندې مې نظر نهٔ لګي
لاس رالره راکړه کنې غرقه شومه

پهٔ ژوند کښې ګټه او تاوان څهٔ وي لا
پرېږده چې غرق شومه پروا نشته خو
چې د وادهٔ ارمان مې اورژېدهٔ

مور یې نن پلار ته په حیرت اوویل
خدائے شته چې لور مو وادهٔ کړې ده نو
اوس هرو مونږ کره مېلمه نهٔ راځي

اووایې نهٔ پورې کوم ننګرېزې
رانه چې بل وطن ته ځي مېلمه
نوې سرهٔ لاسونه دې پهٔ شرق اولګي

دَ پښتنې کومه ادا اوښتایم
پهٔ کومه ورځ چې زهٔ پهٔ کور کښې نهٔ یم
له آئینې نه هم سترونه کوې

څوک ورته پوره ته هم کتلے نشي
آ چې سر تورو را اوځي له کوره
توول چاپېر چل شي لوپټه لوپټه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سارۀ سارۀ اَهسونه ښاله کوې
ستا دَ خوانۍ تاؤ چې راپورته شي نو
اوبۀ اوبۀ شي تول دَ داورۍ بتان

زۀ ځۀ تپوس کوم او ته ځۀ وائې
یوه خبره دې هم روغه نۀ وي
تا جوړ په اوښو باندې سورلۍ کړېده

خو ښه دې ځپله ده خو یاد اوله
ګرځې به تل خاورې په سر سوځنې
چې دَ خاوند ستړګو کښې خاورې نولې

دَ ښار ماحول درنه ښادر لرې کړو
یاد کړه جهاز چې به راپورته شو نو
شوې به کوڅې ته په یو دَوَ دننه

وائې بې ځایه طمعې مۀ کړه له ما
اوښه دا ټټو په سپورۍ ګرځې
څوک به سپوا مانه خرابه نۀ وي

زۀ یې له ځان سره حیران کرمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس دَ عمر
پېغلې انګړ کښې په خرپوسو شولې

Scanned by CamScanner

یم د تعبیر د بلا ګانو خوراک
په کوم فریب باندې دهوکه کړم ځان
یاران په بېړه باندې پیاز ګرځوي

دا بنده انصاف دے آفرین شه په تا
یو خوا اوښان خلق په بېړه وهي
بل خوا څوک ګفت قدرې کوے نشي

پردې وطن کښې مې زړه خورغوندې شو
له ځانه ورکې ښایسته پېغلوکې
مسافران درته یادېږي که نه

مهمه دا چې ستا د زور شنه ښمه
خو چې زما ګرېوان ته لاس اچوې
نو ستا شمله به شي کومه له تا

سترګې په ما باندې بڼې تورې دي
ګورته په ډېره موده پس راغلمه
په سرو جنازو مې استقبال مه کوه

دومره زبېښلے یم د ژوند حادثو
اونه چې هر کور کښې مېوه اونیسي
په ما د کانړو بارانونه کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې پټې پاتې کېږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوګنډلې
واڼې خوشبو ستا دَ بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې له کوره اوځو
مونږ دَ ژوندون په کوم پړاؤ پراته يُو

ما ورته ويل چې کله مهٔ پرېږده خو
منې کېده نه خکله تېر ماښام ئې
دَ ښار په چوک کښې خودکشي اوکړه

خاورې دَ يکنک په خوند يوے شمه زهٔ
ذره هم خپل سي ته نهٔ پرېږدې ما
شپرينه ماته مېلوګان ګڼو وې

دا نهٔ چې پوے نهٔ يم په سود او په زيان
خو چې خبره دَ پښتو راشي نو
زهٔ به په چتې پسې باز پرېږدمه

منزل ته ګڼې مرحلې پاتې دي
لا دَ ګمڅو ولونه مه پرانيزه
چرته تيارهٔ لار کښې تېندک نهٔ شمه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه شته په خپلو کښې څه پس پس کوي
ځانونه غلي کړي چې ما اووینې

څه رازداري خوشته د مور او د لور

زه چې د سیند چپو ته کوزمه نو
راشي په سترګو مې لاسونه کښېږدي
وائي څه اووایه چې څوک یمه زه

بنه روغ رمټ یم چې بصر یمه زه
کور ته چې راشم نو بې حاله شمه
چا جوړ په ما باندې تاوید کړے دے

دا حقیقت د چا نه پټ خو نه دے
د رنګ سپېدو پسې رندېږو ځکه

سوزن په صحرا کښې او به خوړ کړے دے

سوزن به سپوږمۍ ته وو ځوا ختلي
افسوس خو دا دے چې زموږ د کور
درشل که اووړېږي، دېوال پرېوځي

بنګړي په لېچو کښې په خیال شرنګوه
چې په سینه کښې مې غورځنګ راشي نو
په دریابونو کښې کشتۍ لاهو شي

Scanned by CamScanner

ځان چې دې ما باندې ناجانه کړو، نو
نور به سېوا له دې نه څهٔ وايمه
بنګړي دې مات شه د پېنزيبو سره

ددې ستم به څهٔ تعبير کوي څوک
بنهٔ چې مې غرق کړي نو شېرينه وائي
توبه توبه داسې به بيا نهٔ کوم

چې هلو ځلو کښې د ژوند کېږي شوې
د مياندو تينو کښې شودهٔ اوچ شولو
دا نوے نسل به په چا پسې ځي

غم زمونږ تېرولې خوشحالۍ او خوړې
عمرونه اوشو چې زمونږ وطن کښې
ختمې روژې شي خو اختر رانهٔ شي

ورسره ډېرې معجزې دي منم
خو زړهٔ د ښکلو نه تپوس کومه
د زړهٔ د رنځ علاج مې چا سره دے

دا لېونے يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په نرګسې فضا کښې
څوک شته چې لاس کښېږدي په سر د يتيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره خوځښت په دې ښکلو زما
چې يې په زړه پورې ښه کلک اونيسم
د ښائسټونو، د جمال شاعر يم

دې کښې به راز څه وي پوهېږمه نه
په سمندر چې بارانونه کېږي
او سوزې تندې نه زمونږ فصلونه

خاورې په سر باندې انبار شه په زما
وېښل مې څوک کښې چا بربنډ کړمه جوړه
مور چې د لور له سره شال رابنکلو

څو به په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
څه چې ارمان د زړونو اوږدو
څوک د اختر په ورځ روژه نه نيسي

ساه راله ووبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طمعې د چا نه اوکړم
د ګل سينه کښې هم د کاڼي زړه دے

د خدائے نه اوېرېږه، غلے شه بس
سکنې. ماښام دے لاړو نمر پرېوته
خوله به دې ګونګه شي خبرې مه کوه

Scanned by CamScanner

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

○

اوبدې ماړه شو
خو ملکان د کلي
د لوږې مړه شو

○

څومره چې وراندې
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

قد مې لوېږي
او جینکۍ د کلي
ما ته پسخېږي

○

غم مې لږ سپک شو
ما اېښي ته کتل
ځان دانه ورک شو

○

مخ مې بېرنګ شي
چې پېرې هوا اوګلي
آئینه زنګ شي

اور دې سینو کښې
شپېږینې مه ډوبېږه
په ګوټ اوبو کښې

ځان باندې تنګې
د پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنګې

لوټ شو اخلاص کښې
او وایه پاتې څه شو
د ګل په لاس کښې

ستا به تلوار وي
څو که د پلار وي نو هم
ژړنده په وار وي

څوک وارخطا دي
راته چې وائي دروغ
وایم رښتیا دي

پېغلې چې پاسي
د وېرو خولو نه ورته
لاړې راڅاڅي

دا مینوې شرېږي
په هر قدم خوځوي
د عاشق څیرېږي

○

اور کښې انځښتي
ستا تصویرونه ګورم
خوب راته تېښتي

○

کور ته دې زړه ځي
ژړنده د سوال پیاله ده یو
چېرته کښې ګرځي

په تال چې ځانګي
ځني زړۀ ستړې پېغلې
اور ته وردانګي

○

څه چې دې بنګل کړم
خدائے شته د هرې سیمې
خاورې به ګل کړم

○

نیت دې خراب دے
ګنې نو هر وګړے
ګل د ګلاب دے

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

ساه اوځي مانه
په کومه لاړلې تهٔ
دَ زړهٔ درمانه

منزل دې ورک شي
په ټوله لار چې سړے
له بنهې سپک شي

جنګونه کیږي
په تویودو دَ وینو
تندے ماتیږي

وینې به تل څڅکي
چې دا ښاریان همیشه
پې دَ یو تل څڅکي

نمر چې پرېوځي
ستا له ګرېوان نه زما
لاسونه اوځي

بل په ما اور دے
دَ اوښکو دوو څاڅکو کښې
بې حده زور دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړدونه زیات شي
زړهٔ مې په واک کښې نهٔ دے
سر به مې مات شي

باران ورېږي
په زړونو اور بلوي
وېنې څڅېږي

سپرلي چې لاړ شي
هر څوک په غم اخته کړي
ګلې ویجاړ شي

یو خوب او خیال دے
کارغهٔ زده کړے ګله
دَ زرکې چال دے

داڅهٔ ناتار دے
اوس هر یو کور دَ کلي
دَ ښار بازار دے

زړهٔ مې غرقاب شو
دَ اوښکو یو څاڅکے هم
ما ته دریاب شو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشې فنکار ئې
دَ پېغلو بُت سازَوې
هسې اوزګار ئې

غرق شولې لاړې
خوراک او څښاک چې کوې
اوس په ولاړې

هسې به ونړشې
چې ترې اوبهٔ نهٔ اوڅې
کومې به شنړشې

شمارې بس ستورې
دَ شپې راپاسوې ما
کار راله ګورې

کښېنه کم بختې
څوک دې مېراته نکړې
دَ ګلو لښتې

ستندې وائې
را تهٔول دې نهٔ کړمه زهٔ
مړ شومه هائې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

○

اوواني پوے شوي
ته چي مئين شوي په ما
لاړلي تو ے شوي

○

تيکاله غواړي
لمبه چي تکرم تنور
بچي مي ژاړي

کور مي زړه تنګ شي
چي نيمه شپه ججره کښي
د بنګړو شرنګ شي

○

اوس هسي ژاړي
نه راځي خولې ته بېرته
توکلې لاړي

○

دا څه قيامت دے
ځواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

Scanned by CamScanner

خو شې دستور شو
پانړه چې ستا زیړه شوه .
نو مخ دې سُور شو

کور کښې تنها یم
اوس به دَ زړهٔ زخمونه
چا ته زهٔ ښایم

ژوند څه رنګین شي
وریځې تښتي په شا
اسمان به شین شي

وائي کوکو یم
راته پښتنې ټپې
زهٔ هائیکو یم

قصه خانې کښې
ښکاري ګکاړهٔ مخونه
په آئینې کښې

یم په وسواس کښې
ګلونه مړاوي نهٔ شي
دَ چا په لاس کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

ستا چې ښکالو شي
دَ زړهٔ درزا تېزه شي
هَوا په رو شي

ځې زما سپورې
وائي هر څهٔ منم خو
راته به ګورې

ژوند خومره تریخ دے
ذهن اودهٔ دے په خوب
او زړهٔ مې ویخ دے

راته جخښېږي
وائي غني ډېره ده
واوُرې ورېږي

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
یو ګل اندامه

زما حیا ده
منم چې لور ستا ده خو
ښځه زما ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونه نغښتې

پېغلې را اووستلې

له كوره تښتې

ښكاره به غلا شي

تاته چې كورمه زه

دار مې خطا شي

نړونه درزېږي

چې آئينې جوړېږي

كاڼي ماتېږي

ژوند مې رنګين شو

راكښې مستې راغلې

سر چې مې سپين شو

اوبه دې زور شه

چې ماتوې حدونه

څه ځې دې تور شه

سر كه مې سپين دے

په هېڅ هم نه پوهېږي

سودم ته شين دے

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ کلي خلق څه ړاندۀ خو نۀ دي
خداۓ شته مړي ته به دې لاس پرېوځي
چې دَ هتیانو غلا په ټېټه کوي

اووائي ټول دَ اکیجن کمې دے
ایټکو ته هسې خوشحالېږي څله
څوک لېونې نۀ دي چې تا یادوي

زړۀ غوځوي دَ اوازونو فرېب
چې مینانو نه نغمې هېرې شوي
نو په پنجرو کېنې ئې مارغان بندي کړل

څو مره سنګینه حادثه ده دَ ژوند
خېټې مو اوخوړې جذبې دَ وفا
یو بل ته اوس دَ مینې خط نۀ لیکو

دَ خپل بنایست له زوره نۀ دي خبر
دراز قامته ، جادوګرې پېغلې
ډېر مې کچه کړې چې منتر پخوي

شیرینې تا سره له دغې ویرې
وادۀ ته غاړه اېښودلے نه شم
زما به تا سره کوښش دن ماته شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتیبې ونه په نظر کښې لره
زه به له خپله کوره ورک نه ؤمه
که هره لاره د منزل لاره وه

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وېل
بیا به د خېر طمع له ما نه کوې
چې زوړ سړي ته مې په زور وادوې

چې مزدورې په کومه ورځ اونه کړي
بچې ئې ټوله شپه د لوږې ژاړي
د مزدورانو ورځ دې نه نمانځي څوک

داسې ښاغلي هم لیدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د ډمو
او خپلو ښځو له جامه نه کوي

چې ئې زما دیدن را یاد شي کله
بلې ته اوخېژي په سره غرمه کښې
زر د کونتړو سېل را والوځوي

ناساپې کښېکه کړي نیازبینه وائي
د زړه په سر مې په ټوپک اوولله
خو چړمکې په لاس کښې مه رانیسه

Scanned by CamScanner

دَ زړهٔ درزا مې په اختيار کښې نهٔ ده
ښار کښې جوړ اوشوله دَ بم چاودنه
دَ کور تمبه دې په يو درز دړې شوه

يوسمه چرته دَ ارمان جنازه
تا چې دَ کور وروته بند کړل په ما
ماله به څوک په زړهٔ کښې ځاۓ راکوي

يوه جګړه کښې زمونږ دَ کلي
خلقو رانښکل دَ اديرې حدونه
ټول بيا دَ يو دَ بل په حد کښې مړهٔ شو

بې ځايه ما سره ايرې مهٔ وهه
ډمه بس ډمه وې که هر څهٔ وائې
نهٔ دَ چا لور وې او نهٔ خور وې دَ چا

دَ پښتنو پېغلو ثاني نشته دے
چې څوک ئې اونهٔ ګوري تپوس نو خپله
ګلاب ګلاب ځواني په کور زړه کړي

دَ ستومانه زېږګې ئې خولې نه وتل
چې ستړے مهٔ شے ورته ما ووئيل
دَ لېونې شونډې يو رپ اونيوې

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغله چې مانه انسترویو اخلي
ساه په سکېندو شي ځه په کرانه وانې
ستا سوځه خیال دے د واده باره کښې

په چاپېر چل کښې خرابي دومره دي
په کومه ورځ چې پرې سختي او نکړم
وېم که په خپله ښځه ظلم کوم

سر مې قربان کړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
ښځې به څوک په درسال کښې کوي

ته د ژوندون د مایوسو علاج يې
خوږې ورې زلفې خورې ورې کا
چې انتظار څوک د سحر نه کوي

داسې نڅوره کړم ازمېښتونو د ژوند
شېرینې ستا خانه بد وش یادونه
اوس د زړه دشته کښې پراو نه کوي

الله دې خېر اوکړي په صدر چوک کښې
کمادې ګیا دې اشارې ماتوي
او هسپیان خپله کښې ګپ لګوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرم دَ چا ، سزا دَ چا لويږي ده
يو دَ پوليس له سترګو ځان ساتي او
بل په يوه پيسه قانون خرڅوي

سپک راته مه ګورئ که غږ نۀ کوو
ګني خوبونه به مو هم کړو حرام
موږه دَ چا ميراث خوارۀ خو نۀ يو

زړۀ يې غلبيل، زلفې يې تار په تار وي
وېل يې زۀ ډېره بې خونده يم
ګني نو تۀ هم هېرېدې شې له چا

دَ حُسن زکوٰة اوباسه شيريني
ځکه افتونه نازلېږي دا
چې په وطن کښې څوک خيرات نۀ کوي

سر به بې ځايه درله څۀ خوږوم
دَ پښتنو له هوښيارۍ نه لوګې
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

په څۀ پوهېږې نۀ ماشومه يې لا
دروغ رښتيا به دې ښکاره هله شي
کله چې ستا ځواني مېوه اونيسي

Scanned by CamScanner

لاس راله مه راوړه نادانې جینۍ
بلا ګرمي ده په وجود کښې زما
پام چې پترۍ چرته لمبه اونکړي

دېر تورزنان به داسې هم اوویني
چې ئې سر ګند شي د ګناه رازونه
نور زر په خپله ښځه تور پورې کړي

شېرینه اووائې په ډېره مینه
چرته خو لاړ غلطوه لالیه
ویرېږم لاړ چرته غلطه نه کړم

چې خنه بلا ئې ته بې حسه جینۍ
زما د زړه د قیامتونو دروازه
خدائېګو د کاڼي بت کښې ساه راولي

یې د سرو سپینو خزانه شیرینې
درته خراب د چا نیتونه نه شي
کمڅۍ را اوسپړه، ماران پرانیزه

دا نظر ونه به تیندک خوري ضرور
ستاسو د ښار کږ و وږو لارو کښې
وه کملالی سم کړ خېدلې شي څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

دَ ژوند دَ حُسن ننداري څهٔ کوُ
درانهٔ پېټي ونه مو پراته دي په سر
کالهٔ ته څو که چرته ملا نېغه کړو

پرېږده چي پېغلي ځي په خپله لاره
چېړه يُې مه ګڼې ستومانه به شيُ
توري پڅې دي که راپاري شولې

وايم چي ټولي ستومانۍ به اوځي
خو ولې دا ارمان مې اوښهٔ رژي
کور ته چي راشمه نو لا ستړے شم

شيرينه اووائي قربان شم له تا
غزل غزال مې راخوربښي په زړهٔ
ستا هائيکو رانه ټپې هېري کړي

دوه ورځې ژوند دے تاته ښهٔ پته ده
زړهٔ ته راجخته شه دَ ناز مېرمني
سرکښي پرېږده دَ شېطان مهٔ منه

زما له ځانه دومره طمع نهٔ وه
خو چي قدم بږدم دَ کابل جينکي
راته په لارو کښي شيندي ګلونه

زړهٔ مې له سترګو لګېدو اووېستم
ما له قسم راکړې چې غېږ مهٔ کوه
او خپله ټول کلے خبر کړې په ځان

شکر دے سترګې زما اوړې نهٔ دي
غریب سړے یم خو ګل ښاسنګې زما
دَ چا عېشونو ته پسخېږمه نه

ګڼ تصویرونه شي خوارهٔ په ذهن
عېن چې په نیمه شپه زمونږ کلي کېنې
دَ سپو غپا شي، هنګامه جوړه شي

دَ حشر انتها خبره ولې نهٔ ده
غوټه چې ګل شي په قیامت کښې دَ ژوند
ځان راته ډېر خدائېګو پیکه ښکاره شي

زنه مې اونیسي، سلګو کښې وائي
خلق خو خلقو باندې چل زده کوي
کور نه په نیمه شپه بهر مهٔ اوځه

سینه ته ګلونه ورګندار کړې وائي
څهٔ عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه مینې کتابي مینې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د يارانو شپې رانيکې شي کله
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چې اوبو اوړي وو

○

د انتظار هم څه حدونه شته دی
چې تر قيامته وي ولاړ دغسې
بيا مجبوراً خلق قطار ماتوي

○

وې د ښائست د بڼ شمشاد حسينې
چې ځان دې نه پېژندو ښکارې هسې
لکه په ګڼو کښې چې اوبه وي روان

زما د خاورو کور جوګه نه و ستا
شپې ديې ما په اسمانونو غوښتې
څه اوکړم خدائ راله په زمکه راکړې

○

اول دې ځان کښې دومره توان راولې
چې په خندا کړې قيامتونه د ژوند
بيغلې دې تا سره سيالي نه کوي

○

توبې ويستلې يو نوکر وبُل ئې
کور کښې چې صبر نه وي بي بي ظالمه
ډېر ناروا کارونه اخلي له ما

Scanned by CamScanner

هر څوک چې څه اوکړي، رېبي هغه
لار کښې کښېنه ماه خپله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تور سرې شته دے

تاوده، ساړه که دې د ژوند اوېدل
پېغلې مستې به درنه تېرې اوځي
بیا به په تا باندې غوټه رانشي

سترګې له دغې ویرې نه پرانیزم
زما د زړه په رنګې تېږې اونه چوي
ته چې شرینې پوکنې پرسوې

زغم به کوې ډېر که حالات شي خراب
لاس چې د وروړ مړې ته وانه چوي
د کور انګړ کښې څوک ډیوال نه وهي

سمه شه ښځې په خپل حد کښې اوسه
زه د تېول کلي نه نفرت وړکوم
ته راته کور کښې ډېوالونه وهي

واورئ زما که ئې منئ او که نه
که لږ مو هم سُست کړو په ښځو پړے
بیا به ترې ګړې او بېزې جوړې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

زړونو کښې اور د مینې بل کړې ګټې
بې حسې دومره په ماحول خوره ده
سم پکښې خدای ښکلو واوره کېږي سړې

راته ستا یاد داسې سرور راکوي
لکه د ژمي په واورینه شپه کښې
څوک په کمره کښې انګیټۍ بله کړي

پېغلې د ښار پارک کښې راټولې وې نن
وښېل ئې راغله یووېشتمه صدۍ
څې چې د کوډ درشلې اوغورځوؤ

شپېلۍ زړه دے نرم تڅوے نه دے
نمائشي اوښکې عبث توېوې
کاڼي اوبو کښې وراسته نه کېږي کله

شنه چې مې شونډه شي د قام د وړو
لکه د چرګو د بچو بګرۍ شي
اونځلي خپلو کښې ډېران بېلوي

لږ انتظار د محرومۍ ئې اوکړه
ترڅو چې چرګه کوړکه شوې نه وي
نو په هګو باندې بچي نه کښېني

د قام تور سري دي سر تور ي نه شي
تازه تازه غومبرۍ غومبرۍ پېغلې اوس
کړي خيرات پسې ، د واکې غورځوي

فتنه فساد به ترې جوړېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د کوره چارې مزدورې هم اونيسي

مات شي بېخي د مصوّر قلمه
زما د خيال د شهزادګۍ رنګونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو ورېږي

لا په شلمه صدۍ هم تېره شوه
خو لا زموږ وطن کښې هاغه رنګې
خلق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ې دا فلانه يوويشتمه صدي
دې کښې کوشه کښې يو ملنګ چغه کړې
سحر لا او نه ختهٔ ، شپه تېره شوه

تا به وېل چې مړه ژوندۍ ستا يمه
خو داسې کومې مجبورۍ دې وې نن
فرېم نه چې تا زما تصوير دې کړو

څه اوشو خبر دے کله مې پېژنې نه
ما نه دې هاغه ورځې هېرې نهٔ دي
چې په خټکل به مې اوده پرته وې

ډېره کم عقله ئې زما لېونئ
اوس د چا خولې خوږ شوې کنه لې نهٔ شې
زما په سر پا سره شر مهٔ کوه

مونږ په جامو کښې نهٔ ځائېږو په دې
چې دا ده راغله یو ویشتمه صدي
کور که مو وران شو نو پروا د څهٔ ده

اوښانه دا خاطر دې جمع لره
ما لا په څه سترګو کښې چتي راکوې
ستا په کنار کښې خو اوسېږم مه نه

ورته مې او وې حیثیت څهٔ دے ستا
وئېل ئې غواړم چې بربنډ نهٔ شي څوک
پرتوغ انبسو نه جوړوم لا لیه

پېغلوکې ناوې خپل خاوند ته وئېل
هر څه چې کېږي پابندې نهٔ منم
زهٔ خو څهٔ ستا لاسو ته ناسته نهٔ یم

زړهٔ مې تهق اوچوي چې مېچن ګرځوي
شپېړيني خپر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږ دا نېستي غوښې کړي

جذبه جذبه دې د ساحل څوبونه
غوړځنګ غوړځنګ ښځې د شپې څوانۍ ده
سپوږمۍ به دې کښې هم ستړونه کوي

د شپې طوفان چې شي راخور په زمکه
زړهٔ د بې څونده اورکو له غمه
پورته به ستورو کښې پناه اخلم

ګله اودرېږې د نګهت قافلې
ټله د ګل وږمه وږمه خورېږم
څوبونه وېنم تعبير ونه وېښم

تږوله د زر او زور خېره ده اوس
ستاسو مخونه په چا نهٔ شوکوم
څوک د جرګو هلو پروا نهٔ کوي

د نوي نسل څومره لوئے زړونه دي
د پلار نيکهٔ هلو ونه هم وړکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوم خپلې خواخې ته څرګنده کړله
بیا به زما نه هم ګیلې نه کوې
لور دې مدام ماسره ژبه کوې

لږه سر تېره ده یه خو به نه ده
که دغه یو عیب تر ښه هم اووتو
نوره قسم دے دېره ښه جینۍ ده

ته هم په پوزه باندې نه پرېږدې څه
زه هم د هائې بلا پرېش مریض یم
زمونږ د دواړو ګذاره ګرانه ده

د نمر پیتاوي ته لا ناست نه یمه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اووائي، خان وېل چې ښکار الله به څو

خدائے شته که غم وي که ښادي د کلي
واغوندي پېغلې د رېښمينو لباس
په ما د اوسپنو نېنې اوچېچي

په بې اسرو پورې خندا مه کوه
بس کړه د خدائے نه لږه وېره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونه وهي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه به اخر څنګله زما شي په ځای
سر کله اوخورم کله نیم پاتې شم
سپوږمۍ په یو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا دَ فاصلو دهوکه ده
چې یو ساعت یوازې کېږمه نو
زړه په خپل ځان هم بدګمانه شمه

نېکارې چې خاورې مې په سر اړوې
زړه ورته نیم نیم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه یې هم نیولې نه ده.

دې کښې څوک لاره دَ منزل اوموي
ګوره څنګل کښې بیا په نیمه شپه کښې
دَ اورګو قافله لوټه کړله چا

موږ څکه سر باندې خېمې ګرځوؤ
چې دَ صحرا شپه بې باوره شپه وي
برق دَ بجلۍ شي دَ باران شېبه شي

باران شېبې شېبې ورېږي مګر
اوروښه بل دي دَ نغتر په اونو
بیا چرته تندر په ځنګل پرېوته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې کله څاڅکي څاڅکي کېږي ګلې
دا تمندغرے زړهٔ مې اور اونهٔ کړي
شابه شېبې شېبې را اووریږه

دَ خدائے کارونو کښې څوک څهٔ اووائي
ماچې ئې طمعې دَ خوږو کولې
دَ کربلې نه هم ترخه اوخته

یمه په هر ښکلي مئین شیریني
واړه رنګونه چې راټول شي په ځائے
ترینه دَ نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرته پېغلې ستومانې اوباسي
ګنې نو داسې چرته شوې نهٔ وو
دَ کوثر غنچې او دَ چینار اونو کښې

وائي جولی بد مې تر څوخالي وي
ګلونه نهٔ کېږي انګنړ کښې زما
ما چرته شاړکوهي ته اوغورځوه

زما ژړا ئې دَ زړهٔ تاؤ کموي
دَ پشکال خوب چې سبوا شي کله
پېغلې ځاري دَ بارانونو لارې

Scanned by CamScanner

اوسپاري خلق سرو لمبو ته د ژوند
راشي بيا يو ساعت له نهٔ اودرېږي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

له جنګه ورستو ئې پخلا کړم پېدي
سر مې ماتېږي لېونی نهٔ شمه
يوه د سپين ګولۍ خو راکړه کنه

پېغلو کې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لوپټه پرېوته
والله بجلۍ سخته جټکه راکړله

ښهٔ سمه دمه وي کارونه کوي
خو د شهلا زړهٔ کښې څهٔ غلا ده ضرور
ساک ترې سيلۍ يوسي چې ما اوويني

د زړهٔ درزا راله په ځائ اودروي
ټک ټک چې اورم د ګړيال، شېريني
وايم که ما باندې څوک وزې کوي

ګړنګ آوازونه مې سنګسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مرۍ غلي شو
پېغلې چې خپو کښې ګونګروګان اوتړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هسې بې ځایه اوس فریاد مه کوه
ستا د سینو غوټې هوارې څه شي
پس چې ماشوم له د فیډر ورکوې

راله حلوا د ناشتې پخه کړې
بیا راشې غوړ کېنې راته پټې اوواږې
د سرو نتکو راله جوړې اوکه نه

سم له ماښامه چراغونه وژني
په تا کېنې څه ناڅه تیاره خوشته دې
خدای شته له ما سره دې بیا ویره کړه

ځنې کارونه د چاوس کېنې نه وي
هر څه کېدې شي لیونې خو کله
ګلونه کېږي د انځر اونو کېنې

تا بیا کومه د یو نوي سفر
اوس یه په دې باندې څه زړه خوږ مې چې
د خوب تعبیر مې اېوته اوخته

او نیکې مې سترګو نه رواني نه دې
دا خو د کلي د ګودر په غاړه
قطار قطار پېغلې ټېلونه کوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رب ئې ژوندي لره څو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوړي
کلي اباد شو مقبرې ورانې شوې

د زړه زخمونه چا ته ښایمه نه
یکښې بې شمېره حادثې دي د ژوند
زړه د سپېرلو رنګونه ستایمه نه

راوړي له ځان سره بهار اورونه
لمبه لمبه یکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اورونه

مرم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
ښکلي د هر چا سره لار اخلي

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوخوړل

چې زمانه ټوله په خوب اوده شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي ښار ارهټ کښې څوک دېره دي

Scanned by CamScanner

زما تصوير ته ئې ژړل وېښل ئې
پېښې د مرغۍ مې درلود هم راوړي وو
اے د انځور ګله چې چرته به ئې

خهٔ زورور دي مشران د کلي
چې د لمن داغ ته مې ګوتې نيسي
او نېغه لار راته ښودلے نهٔ شي

مړ نهٔ شم ځانے راکړه د زړهٔ په کور کښې
تاودهٔ، ساړهٔ که د ژوند ما اووهي
زما به ډبل نمونيا شي ګلې

شپېړينه ګونجې په تندي راولي
وائي ربښتيا ربښتيا خبره کوه
ستا د جامو استرې په خهٔ ماته شوه

بې شماره داسې رنځوران شته دے چې
تميز د جنس او د جمال نهٔ کوي
او وائي ټول خوندونه يو رنګې دي

ستا د ښائست د فرېبونو نه زار
خو لږ مې پرېږده چې ځان اوپېژنم
ما د بېوړې په تال کښې مهٔ ځانګوه

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو همځولو ته شېرینه واېي
سر ته يې خبر شه خو باور مې نشي
رغېږي نه د پشکال لېوني

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېونیه
درنه په لاره تېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

پېغلو وېل موږ ته گناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
نو خاغا چا سره لاړ اخلي

يې د نازونو اسویلي شېرینې
ځان چیاله ورته کړې په لاس ...
کښې ډکلونه به دې تول والسوځي

وانې گیلې دې په سر سترگو منم
مانه بلاد ډېرې غلطې شوي دي
خو لاس چې مات شي خپلې غاړې له شي

میاندې په داسې پښتنو بورې شه
پاسي پردی تورسرې او تختوي
بیا يې د خوېندو څوک تپوس نه کوي

Scanned by CamScanner

دې خبرې څخه جواز خو به وي
خدائے شته چې چا د چا نه غلا کړېده
د باز د جالې نه تښوس الوځي

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو ښځې بې انصافي ده کنه
اوس چې د ورور تېلو کښې خوېندې سوزي

کور کښې ساتل مرغ زرین ښه نهٔ وي
هېڅ بیا له خپله ځانه نهٔ شي خبر
ښځې راپاسي خاوندان قتلوي

تښتاه له خپله ځانه څله کوے
پېرېږده د سر سپورې دې مهٔ ورکوه
خدائے شته د کور اوښې څوک نهٔ پرېږدي

زمکه به ولې په ما تنګه نهٔ وي
چې ستا چینار چینار ځوانۍ شېرينې
تل د آسمان سره خبرې کوي

داسې بې واره مې ساګانې نهٔ وي
خو چې ګلونه نارنجان اونیسي
بیا مې سېږي ستا د بدن خوشبوئي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه دې له څخه تېرېدلے نه شم
هر څه ته ستا له پاره غاړه ږدمه
بس کښه لار راباندې مه جوړوه

په مړو حساب دې تماشګیر د حسن
ستا د نظر تاؤ یې چې اووهي نو
د کیکدانو اوښې چېړه اونیسي

ستا نړمېدو راکښې سختې راوسته
چې را روانې دې شوې اوښکې په مخ
کاڼي اوبو شو او اوبو کاڼې شوې

په څه ناترسې اوړېدلے یمه
وايي که بل چاته دې اوکاته نو
ستا کېږدی کښې به اوبه اوڅکمه

خوښه دې خپله ده خو یاد اوسه
چې جوارګړو سره مینه کوے
نو خپل عزت به هم په داؤ لګوې

مینه کوو خو مینه پېژنو نه
ته د هوا په اَس سوره الوځې
او ځان له برمه غورځولے دے ما

Scanned by CamScanner

برهٔ دَ ستورو او سپوږمۍ وطن کښې
مینه دَ مار خپله دهٔ شیرینۍ زما
لږهٔ په خیال ګرځه سر توره نهٔ شې

اووائي ګرانه! پښتنه پېغله یم
یو دَ ناموس سودا مې مهٔ کوه نو
هر څهٔ به ستا له سره زار کړمه زهٔ

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زهٔ
خبره وا روي شپېلۍ کښې وائي
مور مې ناروغه ده بابا خبر وم

اووائي ژوند دې شوګیرو او خوړو
په نیمه شپه چې اوبهٔ خور له ځې نو
خدائګو زما له زړهٔ نه اور پورته شي

ستړګې به خاورې دَ پېغلو کو ورشې
دَ شپې په هر پار کښې چرګان پاسي او
څانګو نه پرق وهي بانګونه وائي

ښکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وائي
تهٔ چې زما ګناه په سر اخلې
دغه نیکي به دې مدام یادوم

رب دې په دې خبره ما ښه نیسي
پېغلې د ښار داسې پیکه پیکه دي
لکه چې خوند ترې ښاه اوبو اوړې دي

منم خبرې زما عادت نه دے خو
چې پښتنې پکښې لغړې ګرځي
اور دې د صدر په بازار پورې شي

نور به عذاب څه نازلېږي په مونږ
پکښې تور سرې چې سرتورې نه شي
بیا ئې په ښار کښې څوک عزت نه کوي

شرمېږي ځاني او ښه ځوانې به د مینې
یاران که لرې چېرته اووړېږي
نو هسې کالي مسو د چم ښځې شي

پښتنې ښځې خپل خاوند ته اووېل
ګرانه! که مال دې پتلون راوړو نو
په دوه میله ټوپک به ځان اوولم

درنه واده ښځې لښه اووېسته
جوړې خاوند دې زوزور اوخته
تا خو د بوتي نه بلا غوښتله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه سپېڅلې تجربه مې اوشوه
اوس په کم اصلو اعتبار نهٔ کوم
خاوره د لوے ډېرانه اخلمه زهٔ

ستا د اوږدو زلفو بلا واخلمه
د ژوند طوفان کښې په چا ملامهٔ تره
مار هم پردې لاس باندې نهٔ وژنې څوک

د محبت له عظمتونو نه زار
چې د زامنو ئې ودونه جوړ شي
میاندې په سپین سر ګډاګانې کوي

وائي له لور او خور تپوس کوي څوک
کوځې چې هر څهٔ کوئ، ستاسو خوښه
زهٔ د پردي ډېران څخُله یمه

ماښتېږې کانې تل په کانې باندې
زهٔ جاروګے چاته وهلے نهٔ شم
ورکړې ما نهٔ دې ډېران له لتې

زور مې په ځائے دے خو غورځنګ نهٔ کوم
ګټې په ما باندې د ښار مېړمنو
نن د ګډانو غوښې هم اوخورې

Scanned by CamScanner

خدایه شته هیڅ تا ته ملامته نه یم
لوږو او تندو که وژلم نو هم
چېرته مې لاس چاته نیولی نه دی

اوس به د ځان څه صفائي کومه
ځکه بلاخراب سړی شومه زه
شپېلۍ تا سره مې بنده کړې وه

خدایږګو په خوند پسې د ژوند ړانده شو
اې د ځوانۍ د تقاضو سپېلیه
زموږه کلي ته به راشې که نه

شپېلۍ دومره نااوزګاره ئې خو
ته چې له ځان سره یوازې شې نو
دا ځواني مرګ درته یادېږي که نه

د زوراور اوبه په لوړه خېژي
آ چې بد خویه یادېده کلي کښې
د خپو تلې مې هم هغه ښکلوي

رب دې ژوندی لره خو دوب دې کړمه
زه به چکس کښې خاڅا راتلمه
راته چې ملامته په اوبو کښې وې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

ورسره سېل له دَ سيند ونو نهٔ ځم
هسې ترې هم زړهٔ صبرولے نهٔ شم
او دَ مڅې غوښه بلا کړمه وې

سر توره مهٔ شې خودَ ناز مېړمنې
داسې طوفان راپورته شوے دے چې
په سپينه ورځ خلقو نه لار ورکوي

چرته له دغې غمه مړ نهٔ شمه
ځان باندې ژوند خاورې ايرې کړې عبث
په جينکو هرو ځواني رانهٔ شي

چې ځهٔ کوې هغه به رېبې مدام
پکښې نيلام چرته ناموس دې نهٔ شي
پردو پټو کښې کروندې مهٔ کوه

يو ځاځکے وينه راکښې پاتې نهٔ شوه
توري شپېلۍ چې کله ما اورېدې
زما دَ خپو لاسو نه دم اووتهٔ

او خاندې غوږ کښې راته اووائي پټ
تا ته به ځان قلقلاځان ښکارې خو
خلق به تا پسې ملنډې کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووائي ټولي دَ قسمت لوبې دي
خلق ګډيا دي سنډاکان لوټې او
زمونږه ننګې مينې پې نهٔ کوې

وائي تر څو پورې په زغم دې يم
زړهٔ درته کور کښې لمغرې کومه
څي په کوڅو کښې لورغي کوې تهٔ

کم عقلې هسې پرېشانه يې تهٔ
دَ محبت غمونه بوجه خو نهٔ وي
سترګې ېنهو باندې درنيږي کله

چې ګمنې محرومي مو دي خو
منم
کلې زمونږه هيروشيما نهٔ دے
چې دَ سپرلو پکښې ورېږي شنډې شي

مينه اوباسي له زړګو نه ويرې
اوس که اوښان ساتې شيرينې زما
نو دروازې دې دَ کور تيټې نهٔ شي

اخر به مړ شم که دا حال وي زما
هيڅکله مې يو ساعت له نهٔ اودريږي
آ لېونۍ مې هميشه يادوي

Scanned by CamScanner

تت چې دې نه شي د ښایسټ رنګونه
ځان زه د مرګ ښځتو ته نیسمه خو
لکه د سوي لاس په تا ساتمه

اووایه تهول د اکسیجن کمې دې
هیڅکو ته هسي خوشحالېږې ځله
څوک لېوني نه دي چې تا یادوي

دومره بیلا خولې راته وازې شي چې
په ډېره تېره کښې هم هېڅ نه راشمه
د کوهي خېټه په کوهي اوکې

وار چې خطا نه کړې سینه لویه کړه
څومره ځلې ورته اوغورځېږې
خو پلیتېږې نه رواني اوبه

د ژوند له هر ازمېښت نه تېښته کوې
راته معلومه د رقیب توره ده
ما د جبو له ماره مه ویروه

ستا په فریب کښې ځکه راشمه زه
زما د ژوند غرمو کښې سرسپین شواو
ته لا د توي پشکال ګېدړه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوږه
اوس څوک روټۍ ته انتظار نه کوي
بس په اوسو اوږو شخوندونه وهي

خپله ګناه چې ئې منلې ده نو
پر ږېږ ده نور ورته هېڅ غږ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

مصروفانو دې شک کښې اچوي ما
بیا دې څه ګنده ګنستلې ده جوړه
راته چې خاندې او شپېلۍ غږوې

زما د زړه درزا بې ځایه نه ده
ستا په وفا باندې شکمن نه یمه
خو مطلبي په ختمه اور لګوي

رب دې دروغ کړي خو ویرېږمه زه
زما احساس داسې شګلن غوندې شو
جوړ په دې ګلي کښې چینې اوچې شوې

ومېل ئې رب دې پکښې خېر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاګۍ چې څوک اومه اوګوټي

Scanned by CamScanner

واوړې له هرځایه پاکړان دي ولې
زما چې نه منې نو څه اوکړمه
رب دې یې مړ کړي چې ترې خلاصه شمه

چې مې په زړه باندې تیاره راځي نو
سر کړي سر تور لوپټه او غورځوي
واوړې را اورسېږي سپیره بابا

را باندې خوا د خلقو مه یخوه
مونږه چې خپل منځ کښې جنګونه کوو
خدائے شته د ډېرو پکښې غوا ننګ شي

کومه ګناه ده چې یې خلق کوي
دا د وطن په خاوره څه شوي دي
چې د چینار اوني له مونږه اوځي

رب دې کاڼه کړي د شیطان غوږونه
نیسه په مړه ګېډه مې تېر ماسخوتن
په ګل ورېښو لېچو خوب کړے دے

پرېږده زما په کارکښې کار مه لره
ښځې ما خپل سړي ته پرېږده ګڼي
تا به په درېو کاڼو طلاقه کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

شسپږینې ما باندې احسان مهٔ کوه
زما د زړهٔ زخمونه نهٔ رغېږي
څوچې ګزک نهٔ شي پرسوب اونکړي

لاس يې تنګ شوے د خاوند دے څکه
وائي که ماله يې نتکې جوړه کړه
خولې ته به څوک خاورې درواچومه

لکه غوټۍ ځان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر کوټلي نهٔ دي
څکه دې زمکه باندې خپې نهٔ لګي

خدائے شته چنګونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت څهٔ دے چې
زما دښمن به په ما ډز نهٔ کوي

له دې نه لويه خوشحالي به څهٔ وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اوړي کښې واورې شي لمبې ژمي کښې

ميانديې دې لارې د بچوڅارې خو
چې په لندن کښې څوک سبق اووائي
آ په کچه ستېشن اودرېږي کله

زهٔ تقاضې دَ محبت پېژنم
شیرینې څنګ کښې مې ویرینې ځله
پاخهٔ رنګونه په اوبو کښې نهٔ ځي

اووايي دومره نادیدکه نهٔ یم
خو اوږې سترګې زمانه چې وینم
دَ سرو چارهٔ په لړمانه منډه مه

جوړې دستور نوې کوي وختونه
ما خو مېږې هم آزار کړې نهٔ دے
دَ ګلې خلق مې په ځهٔ قتلوي

زهٔ دې له ښکار منې کومه نه خو
هسې له تانه یو تپوس کومه
ستا په سرخکو باندې زړهٔ نهٔ سوزي ؟

دهږ په بې ځایه وخت دې اورتېلم
داسې لل ګل شومه شیرینې زما
لکه چې بانګ نه څوک بانګې اوشړي

تهٔ به له لوږې نه مړ شوې نهٔ وې
ښکارې ! ښکاره بې انصافي دې اوکړه
مارغانو جالو کښې بچي رادړي وو

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

خدائے شته ژړا دَ زړهٔ دَ دړد فامه ده
چرته مې حق دَ چا لوټلے نهٔ وي
زما په ستر گو کښې دَ چا اوښکې دي

ساه تړې وړستلے شم په دوؤ گوتو کښې
خو سوچ چې اوکړم وايم سر دې اوخوړي
څوک به پليت ړنړ ته اوس کاڼي اولي

نور دَ فريب دامونه مهٔ غوړوئ
زما نظر دهوکه کېدلے نهٔ شي
زهٔ څهٔ دَ دوؤ مېښو کټې خو نهٔ يم

زما ددې وهم علاج به څهٔ وي
خو چې گلونه په خندا اووينم
وايم که ناوې دَ وطن کونډه شوه

دَ خدائے قدرت دے څهٔ به وايمه نه
هغوي په ماکوي دبکې دَ قتل
څوک چې ځان ځان نه شړے فهٔ شي

دَ بې حسۍ هړو څهٔ حد نشته دے
زړهٔ چې سرکند کړمه دَ زړهٔ زخمونه
گلونه مړاوي شي په شين بوټي کښې

خدائے شته په زړهٔ کښې مې هیڅ غلا نشته خو
دَ چم فضا دومره خرابه ده چې
ځان راته هسې ګنهګار ښکاره شي

تپوس کوم دې کښې ګناه چا ته ده
ما مشران دَ کلي وژني په دې
چې زهٔ دَ هر چا سره مینه کوم

نور زهٔ انصاف دَ چا نهٔ غواړمه
که وس مې او رسېد شېریني زما
واړه کړې خولې به په سوک سموم

څوک دَ تخلیق له درده څهٔ دي خبر
ګوتې چې نیسم حادثو ته دَ ژوند
دَ خوند رنځور ترې فحاشي جوړه کړي

اووایه پاڼې په تاوان کښې دي څوک
ستاسو چرګان هم په خوله ښهٔ نهٔ لګي
او مونږ له ساګو سره ګوتې اوخوړو

زهر خوارهٔ دي په فضا کښې دَ چم
ما دَ مارغانو ژبې هم زده کړې خو
دَ بدامنۍ علاج مې هیڅ اونهٔ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنګسارې نه شي
پرېږده د کانو تجارت مه کوه

ډېرې بې خونده جینکۍ دي د بنار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
ځان پسې بند کړي د پاته روم ورونه

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له وېرې
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

ستم چې ژوند سره دې مینه ده خو
بیا به دې هر څه نه باور پورته شي
که دې د ښار په هسپتال کښې شپه شوه

ستم ستاسو مرتبه لویه ده
خو ګوري پام چې غلطي اونه کړئ
مونږه څه هم اوبو راوړلي نه یو

رڼا خو نه وژني فکرونه د چا
خدایږګو په ذهن مې تیاره راولي
دا بنج وتلي د بجلۍ بلونه

یو لېونی په ډک بازار کښې وېل
څوک چې وسله باندې مضبوط نه وي نو
هاغه بې خونده وسیلې لټوي

○

زړه مې یو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاورې به یاد کړې د ګلونو په سر
دا هواګانې چې ورېږي خوروي

○

منم فضا ئې معطره کړه خو
خدائے شته دا حق ورله ورکړے دے چا
هوا په څه وېشي ورېږي د ګلو

محبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر دهوکه ده
اوبه په ډانګ چا بېلې کړې نه دي

○

ښېرېنه وائي که سیلۍ راغله نو
خدائے شته چې پړ مخې را اوغورځېږي
زمونږ د کور تمبه وښنو اوخوړه

○

په یو نظر چې به ئې زړه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانی مې د وجود اونه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږده دا ستا د وس خبره نه ده
هغوي د سر په سپوري اور لګوي
څوک چې خشاک له د کور اوني وهي

د بد نصیبو په دې وران کلي کښې
مارغان چې جالې جوړوي شیریني
د طوفانونو علامې ښکاره شي

هيڅ پلنبې نه وو د ژوندون خوندونه
چې د اسمان څوکې ته اورسېدم
راله ارمان راغی د خپلې زمکې

بې له خنده وچې راله راشي ژړا
جوړې زما د لاشعور په شپه کښې
سر تورې پېغلې ماتمونه کوي

ډېرې شلېدلې . د رقیب ستر کې دي
چې آئینه ورته په لاس کړمه نو
د سپې ځرمن په ځان راوا چوي زر

وينه مو جام نه شي وا ورینه شپه ده
منم شیریني ډېره ګرانه ده خو
کټوي چغه کړه د زېتون تېلو کښې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې وسه شوی یم بې ننګه نهٔ یم
په بد حالۍ باندې مې مهٔ تېروځه
غوښه که اوسوزي پېتۍ نه ښهٔ وي

داسې ناراسته کړو د ژوند عېښونو
اوس چې بجلي لاړه شي سخت اوري کنې
ځان ته بېوزي هم وهلی نهٔ شو

د چا ناموس پکښې جوړ لوټ کړلو چا
چې قافلې پکښې د رنګ مېشته وې
هلته د کاڼو بارانونه کېږي

زهٔ تقاضې د مینې ښهٔ پېژنم
ولې زما هم څه غوښتنې شته دی
څه څهٔ د لوبو ګوډاګی خو نهٔ یم

منم چې هېڅ ترېنه سازېږي نه خو
د چا د بس سپوري هم نهٔ ورکوي
له تعبیرونو نه خوبونه ښهٔ وي

دا تقدس مې له ګناه ویرَوي
راته چې ښخته شي ګلرنګې، له تا
د ګوتم بدهه مجسمه جوړه شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکښې هېڅ لارې د منزل نښته دے
ترې ګېر چاپېر دي د صحرا رېګونه
انسان په ورانې جزيرې کښې اوسي

○

چې ئې زما ګرمه ګرمي اولېده
نو دار خطا پېغلې له خپلې وېرې
د ازغکي اوبه په ما اوڅکلې

○

غلې که ناست يم خو خو تېکښې مه زه
ما خاموشۍ کانې کولے نه شي
غرونه لاوا شيندي چې غږ اونکړي

زه قدغنونه په چا نه بږدمه خو
ښه ته په ښه بد ته به بد وايمه
حجره، جمات کښې خلق فرق کوي

○

پرېږده د ښځې بد دې مه وايه اوس
که دې د لاس لاندې ساتلي شوه نو
داسې په سر بابندې به نه ختله

○

ورته چې وايم ښائسته جينۍ ده
شرينه وائي دې کښې شک نشته دے
خو لږه پوزه ئې کږه غونډې ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې چې اوس شاربې د سپوږمۍ پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د ښائست د موسیقۍ موجونه

○

ټکور ټکور به مې زخمونه نه وې
چې مې په ټول وجود د ناز مرهمنه
لکه د ژمي د غرمې خوره شي

○

اومنه به هسې د شپې مه وایه
نمر لا ورمبې ځړیکې وهلې نه وې
چې لار کښې لوټ شي د ورمو قافلې

ورمه ورمه شي په هوا کښې ورکه
او پانړې پانړې شي په لار کښې خوره
غوټۍ چې ګل شوه پکښې پاتې څه شي

○

رب به مې روغ کړي که ناروغه یمه
د ډاکټرانو دوائي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

○

اوس دې ستم ته د ژوند څه اووایم
چې زه د خپلې تندې حال وایمه
نو په سیندونو کښې اوبه اوچې شي

Scanned by CamScanner

په زړهٔ چاوُدون پوري مې خاندې ځله
چې لوږه تنده شوه سپوا کلي کښې
دَ ښار په ښېنک باندې ډاکه پرېوته

زهٔ به دې زهرو باندې نهٔ وژلم
ځ به له ما نه اړولے وُ تا
نو ما به ساه هم اخستلې نهٔ وه

وائي شکونه په تا نهٔ کوم خو
داسې بې وختهٔ چې له کوره اوځې
زهٔ دې دَ زړهٔ له زوره خلاصه کړمه

شپېلېنه وائي له نظره به شې
هله قدم ږده له دُرشله بهر
چې بسپېلنې درته لوګي کړمه زهٔ

ما به له دې بلا نه څوک خلاصوي
تهٔ چې په نیمه شپه کمسې پرانیزې
پېرېان راپاسي په ما کټ واړوي

چې هلو ځلو ئې هیڅ خوند اونکړو
کونړې وېل هر ځهٔ په شرق اولګه
خو رب دې اوس زما خاوند اوبخښي

شېرینې ستا ګیلې په سر سترګو خو
که دې زما دا بده ورځ اولیده
درنه به اوتښتي د شپې خوبونه

خاځنا زړهٔ به خرابېږي زما
لا خو مې سترګې هم ورغلې نهٔ وې
تا د کچه خوبه راپاسولم

بس چې نهٔ کړې له درشل نه قدم
چې ئې دولسې د پلار له کوره اوځي
پوے شه د ښځې جنازه پورته شوه

د ژوند رفتار لا اودرولے شي څوک
داسې په وړاندې زمانه لاړه شي
چې آئینه دانه وانه لاړه شي

له خپل عادته اوړېدے نهٔ شي خو
اووائي دا ځل راته غین مهٔ کوه
بیا به قسم دے داسې کار نهٔ کوم

پښه توبه که ئې ویستلې ده هم
په پټو سترګو پرې باور مهٔ کوه
پړے که اوسوزي خو وَل وي پکښې

څه درته اوښودلې دا خبرې
چې د پښتنې تختې ته ما خېژوې
او وایه ستا خوله کښې د څا ژبه ده

خدائے شته چې کانړے جوړ په کور شو زما
مېرمنه داسې لله کله شوه چې
ټکیا ده توت ته بېکیانه وائې

ستا سر تېږه خو یادېدې کلي کښې
ته دې د څا سترګې لیدلې دي چې
د پوکښې نه دې هوا وتې ده

اوس راته خاندې چې مې سر غوڅوې
یاد کړه چې ځان به مې له ټوټې وژنهٔ
نو تا به کړیکه کړې چې غرقه شومه

مردار خوارهٔ وي د ذلت سره ځ
رب نه د باز غونډې فطرت او غواړه
پرېږده د بل په نمرۍ ښخوند مهٔ وهه

تورهٔ راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندې چرې
حقه خبره ما کولے نهٔ شوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه شته چې ساه راله تیاره ډوبوي
شمع له دې غمه وژلې ده ما
د پتنګانو خون راپورې نهٔ شي

د خپل ماشوم خیال به ئې نهٔ ساتلو
چې رب ترې واخست نو اوس ډېر ګډېږي
ځان سره غېږ کښې ګوډاګې ګرځوي

بې شکه ځان بنائي شریفه وینه
دا درته نهٔ وایم چې بد دې اووے
خو د یو لاس ګوتې هم فرق لري

وار مې خطا وي چې قیامت رانهٔ شي
خو چې چاپېره اذانونه واورم
زړهٔ مې قرار شي په سجده پرېوځم

زهٔ مجاهد یم د اسلام اومنځ
ډېر ګنهګار یم خو که وخت راغې نو
زما د توري زور به هم اووینځ

سائنس دے ګنهو تضادونو کښې ورک
که مرحله د اختلاف راځي نو
په پټو سترګو به قرآن پسې ځم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کافي دي دومره اطمینان ما لره
چې مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مرۍ ته لاس اچوم

ما کښې که کښې خرابۍ دي ستم
هېڅ د خپل ځان زه صفائي نه کوم
خو رب دې نېکو ته اوس پام کړي زما

توبې او باسمه توبې ماتوم
بلا کمزورے یم بې وسه یمه
رب ته زارۍ کوم چې ما اوبخښي

یم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانانو په څه طمعې اوکړم
زه لَا اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰـه وایمه

نن راته جهل کښې یو قیدي اووېل
هره خبره باندې سوچ وي پکار
توکلې لارې خولې ته نه راځي بیا

تا چې راولې کړې راوایس د مینې
د هغې پلار په رنګې حال شو زما
چې ناوې نور ورته په کور ناسته وي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چې په ګوره باندې مرې دښمنان
څله يې زهرو باندې اووژنه

زه د انسان بې حرمتي نه کوم
خو چې وېنا د پېغمبر رد کوي
نو کوښه ړب سپي ترېنه بنده کړمه

د سياسي رهنما ژوند خاورې شه
د امرسې خوندې په خوله کښې وې لا
يو زور اور يې بې نېتې کسه کړې

اش پرېوځي په ماحول د ګناه
د ښار له خلقو څوړ غيرت اووتو
دوه ازمرې يوه پنجرې کښې اوسي

موشګافي دې يې په شرق اولګي
چې شريعت سره په لاره نه ځي
بېځي زه داسې تصوف نه منم

ښکه وې نوره د ايمان کمزورې
رانه چې اوس د جمعې مونځ شي قضا
زړه کښې زره هم ملامته نه شم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
ګڼ مطلبونه تړي ياران اخلي
چاته له وېرې اوس سلام نهٔ کوم

ګڼ ښاسُتونه مې په سترګو کېني وي
خو بې وسې ئې رانچوړ داسې کړي
لکه دَ ناوې څخ په اور اوسوزي

بې حُيايه ضد دې داسې رېز مرېز کړم
لکه بد بخته پښتنه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بنګړي ماتوي

هېڅ ترېنه طمع دَ انصاف مهٔ کوه
چې عقيده ئې جوړه شوې وي دا
جنګ کښې روا شي ناروا کارونه

زهٔ پخپل کور باندې تېر اوځمه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ځمه
خو روزانه راته څېرې بدلوي

وصل ئې داسې څهٔ خبره نهٔ وه
خو هېڅ بې هڅې چې رابرګ شوې په ما
تا جوړ مې پسې شوملې ښکلي دي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهٔ وایه، نهٔ پټېږي نمر په ګوته
راسره داسې ګوته تا اوکړه چې
په غړېدلو سترګو هېڅ نهٔ وینم

دَ تکلّف محتاجه نهٔ ده، مینه
وس چې دې نهٔ رسي زما لېونۍ
تا ودهٔ ستونه راته خله کوې

که مې په کور کښې هېڅ درک نهٔ لګي
خو چې مېلمه راکړه راشي نو بیا
ورله څپل ځان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښې وي منم
خو دا دَ مینې سپکاوے ګڼمه
تنده دَ ګل په پرخه نهٔ ماتوم

اوښې په دغه غم کښې ځان اوخوړهٔ
زما پخې مېوې به دې موسم کښې
دَ چا سپېرو جولۍ ته ځان غورځوي

خپله لمنه په ځان مهٔ اړوه
دا تهٔ چې یل یربنډوې اومنه
ستا به له سره هم پټکے پرېوځي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووایه بیاده ورځ به څهٔ اووینې
چې دوه پیسې دا پښتانهٔ اوګټې
ټوله شپه دې ګلوې حجره کښې

زار د یاریانو له نرمۍ نه شمه
بنځې ئې دومره په سر اوختلې
اوس ترې پښتې له لونګې هم نهٔ موې

لکه شیشه مې زړهٔ ذره ذره شي
د شپې چې پاسې د دنیا قاتلان
په کانړو اولې د کوڅو بلبونه

دا بې نیازي د محبت اووینه
وائي د لوږې نه دې مړه شمه خو
راشه په بیار ته مزدورۍ له نه ځې

د نرخه مهٔ اوځه د کلي اوځه
ستا مجبورۍ بې ځایه نهٔ دي منم
خو څوک په چم ملالت کینې غلانهٔ کوي

پېرې چې د تې ماشوم له نهٔ ورکوي
تهٔ ځان ته مور په څهٔ خبره وائې
سپې هم بچوړه خپل شودهٔ ورکوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ساينس دا معجزه هم اوويني
مياندو ته داسې ستنې اولګوي
چې په بڅو ورله زيړے راولي

چې ئې په ټي. وي اشتهار اوکتهٔ
وسُل ئې دا په نيڅو ډېر ظلم دے
دوُو نه سېوا بچې راوړلے نهٔ شم

دَ خدائے کارونو کښې څوک څهٔ اووائي
زما نظر چې په لټون وُ دَ چا
اوس مې په سترګو باندې ښهٔ نهٔ لګي

هسې بې ځايه خوشحالېږې په څهٔ
ما چې ترياق دَ محبت څکلے دے
دَ ماد په زهرو باندې نهٔ مرمه زهٔ

کور رانه ورک دے او دَ ژمي شپه ده
ستا دَ نظر تاوونه هم سړهٔ دي
دا بې حسي مې چرته کانړے نهٔ کړي

سترګې په دې کښې څهٔ مرې شي دَ چا
چې سېر اوړهٔ ځان له پېدا کړمه زهٔ
نو دَ کارغانو سېل راټول شي په ما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چا په نه غوښتلو هیڅ او نه شو
د دوو په تېر کښې یې لښ او زېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکه خو نه وي
وائي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوبل نه کوي

چرته د یو لاسه ختلې دے پړق
تا چې په خپو نکریزې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شم

سر ترې قلم کړه ورته ګورې څه له
له دې نه لویه بې ننګي نشته دے
پلار چې راپاسې خپله لور خرڅوي

د پښتنو شمله به نه ټیټوي
خبره ستا زما تر مینځه ده او
ته د بیګم نه مشوره اخلې

ربښتیا وینا به په هرحال کښې کوم
سترګه زما د هیڅ نه هم نه رپي
په ما توتان څله څنړې شیریني

Scanned by CamScanner

وړې مبارک ورته د زړه واده شه
خو ستا د سپین سر نه قربان شم ادې
ماښې له میانده و نه چې شو کوي

هر ځلې چې وو ځو تا به چوړي نه کوو
راته به شا چا ټوپوک ئې جوړ
داسې چې خولې پورې دې ښځې او ترو

درسره دا خبره نشه مسله
که زړه دې تور دے له دنیا ناهله
نو بیا د کور سفېدې ګله کوې

څوک د فطرت لارې نیولے نۀ شي
زخم چې سپوا شي تا ته بنۀ پته ده
ګل اوښلا اتش فشان شي غرونه

نن چې مې شونډې ورته اوچیچلې
وښل ئې خپل علاج په وخت وي پکار
ستا په مازغو کښې جوړ چینجي شوي دے

څوک ترینه سمه ورځ بیدلے نۀ شي
راغبۀ ئې اوښکو په رخسار خوارۀ کړۀ
ښکارې چې بیا چاته اوبۀ خړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

د وښ دا لوی احسان به څوک هېر وي
لا چینګې د ښو کالو نه وي
د پېغلتوب غورځنګ ئې ملا ماته کړي

چا له هم نه ورکوي ځای په زړه کښې
په صفایۍ باندې ئې مه تېروځه
هېرو خپل ځ د ائینې نښته دی

سر که مې غواړې نو په خودکښې اصه
که سیادلی دې په ځان راوستلې
سر به هر څه ته ور په خولې کړم زه

زه حادثو را ژوندی کړی یمه
رانه چې لاس د مینې رانیکلو تا
د سینه چپو راله پناه راکړله

ته خپله لور خور قرمېزنه کښه
خو ما څه داسې اورېدلي دي چې
خپله برجو له پردې باټه نښه وي

د ژوند په هر پړاو تنور لمبه دی
د یارانونو انتظار مه کوه
چرته وریځې غرغنلره اونکړي

راته ئې مه وښځه خړه پرېږدوه
یتیم که ډېر هم خدائے خوشحاله کړلو
خو د ژړا عادت ترې اونه وتو

○

چاته د سپي سرې نظر نه کوي
هسې بې ځایه پرې ځان مه سپکوه
کانې هغه دروند وي چې پروت وي په ځائے

○

د حقیقت زهر ګوټلي دي ما
زه خو د خوب دنیا کښې نه اوسمه
پېغله په څه غېږه کښې زوئے راکوي

وینې ئې اوڅښکلې زما د وجود
ما ډاکټرانو باندې مه ګرځوئ
رب دې د خولې لاړې دارو کړي زما

○

زه بدګمانه ستا په مینه نه یم
خو څنګه زده کړم د راګونو ژبه
مزدور غریب د لوږې غوږ نه ویني

○

شیریني دا یو اعتراف به کوي
درد د خندا پرده کښې مه پټوه
خلق د مات لوبني آواز پېژني

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شاعر چاپ کتابونه

(۱) دَ رڼا سپوږمي، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)

(۲) ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۳ء)

(۳) سترګو کښې خوب دَ ځکو دریاب نۀ شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
روپے ایوارډ یافته چاچا کریم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء

(۴) راته غوږونو کښې بنګړي شرنګوي
دَ پښتو هایکو مجموعه، (چاپ ۱۹۹۸ء)

(۵) گرفت، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۹ء)

(۶) کاڼي دَ ګل په لاس کښې خوښند نۀ کوي
دَ پښتو هایکو مجموعه، (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

(۱) وایه زما دَ خوب تعبیر به څۀ وي
پښتو شعري مجموعه

(۲) رضا ہمدانی شخصیت اور شاعری، ایم۔ فل مقاله

(۳) بیباکئ اظهار، دَ اردو تقریرونو مجموعه

Scanned by CamScanner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library